

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu

Bakalářská práce

Autor: **Tereza Budská**

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

2023

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Budská

Kariérové poradenství a vzdělávání

Název práce

Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu

Název anglicky

Career Guidance and Counselling for Women after Imprisonment

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zmapovat oblast kariérového poradenství pro ženy po výkonu trestu. Dílčím cílem v práci je popsat a vyjmenovat instituce, které poskytují kariérové poradenství pro tyto ženy. Na základě kvalitativního šetření navrhnout doporučení pro kariérové poradce pracující s touto cílovou skupinou.

Metodika

V teoretické části bude provedena rešerše odborné literatury, budou popsány základní informace o vězeňské službě, vysvětlena specifika práce s odsouzenými ženami v oblasti kariérového poradenství a návratu z výkonu trestu. Bude charakterizováno věkové období, včetně legislativy a zaměstnávání lidí po výkonu trestu.

V praktické části bude provedeno kvalitativní šetření (např. polostrukturovaný rozhovor s vybranými ženami po výkonu trestu nebo se sociálním pracovníkem věznice či pracovníkem vybrané neziskové organizace pracující s danou cílovou skupinou).

Na základě provedených šetření budou navržena doporučení pro kariérové poradce pracující s ženami po výkonu trestu.

Postup zpracování BP – doporučené termíny:

- 1) do dubna 2022 – zadávací list – formulace cíle a metodiky
- 2) do konce září 2022 – většina teoretické části práce
- 3) do konce prosince 2022 – dokončení praktické části práce
- 4) leden 2023 – finalizace a úpravy práce
- 5) únor 2023 – odevzdání bakalářské práce

Doporučený rozsah práce

dle pravidel pro psaní bakalářských prací

Klíčová slova

kariérové poradenství, výkon trestu, ženy, kariérový poradce, služby

Doporučené zdroje informací

ČERNÍKOVÁ, Vratislava. Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-138-0.

ŠPANKOVÁ, Jana. Resocializácia odsúdených. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-484-8.

URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3608-7.

VELIKOVSKÁ, Kamila. Odsouzená: jak se žije ve výkonu trestu. Brno: Jota, 2007. ISBN 978-80-7217-544-4.

VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace. Praha: Grada, 2020. Psyché. ISBN 978-80-271-0731-5.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 24. 4. 2022

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

Ing. Karel Němejč, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 24. 02. 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Tímto děkuji vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Jitce Jirsákové Ph.D., za její vstřícnost, ochotu a trpělivost, za podporu a poskytování cenných rad při psaní této práce. Dále děkuji Rubikon Centru Praha, díky kterému jsem měla možnost více vstoupit do problematiky práce s osobami s trestní minulostí. Děkuji poradcům za poskytnutí přínosných informací a všem ženám, které byly ochotny se se mnou podělit o svou zkušenost.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na téma Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu a poukazuje na poskytování kariérového poradenství neziskovými organizacemi. Práce se dělí na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá propojením všech problematik týkajících se poskytování kariérového poradenství pro ženy po výkonu trestu. V teoretické části je popsán orgán Vězeňské služby a její činnosti. Dále se zaměřuje na ženy a trest, jaké jsou v České republice ženské věznice, dále definice kariérového poradenství, instituce poskytující kariérové poradenství ženám po výkonu trestu a legislativou. Praktická část bakalářské práce umožňuje detailnější pohled na práci poradců Rubikon Centra se svými klienty a jaké služby a programy pro své klienty a veřejnost Rubikon Centrum poskytuje. Byly realizovány rozhovory s poradci Rubikon Centra a klientkami, které jsou po výkonu trestu, ale i ve výkonu trestu odnětí svobody. Závěrem praktické části je uvedeno doporučení pro poradce, které je sepsáno na základě získaných odpovědí a osobních postřehů.

Klíčová slova

Kariérové poradenství, výkon trestu, ženy, kariérový poradce, služby

Abstract

The bachelor thesis focuses on the topic of Career Counselling for Women after Prison and highlights the provision of career counselling by non-profit organisations. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals with the interconnection of all issues related to the provision of career counselling for women after imprisonment. The theoretical part describes the institution of the Prison Service and its activities. It also focuses on women and punishment, what are women's prisons in the Czech Republic, the definition of career counselling, institutions providing career counselling to women after serving a sentence and legislation. The practical part of the bachelor thesis provides a more detailed look at the work of Rubikon Center counselors with their clients and what services and programs Rubikon Center provides for its clients and the public. Interviews were conducted with Rubikon Center counselors and clients who are both post-conviction and in execution of a prison sentence. Finally, the practical section concludes with recommendations for counselors based on the responses and insights gathered.

Keywords

Career counseling, prison, women, career counselor, services

1 Obsah

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
2 Cíl a metodika.....	12
3 Vězeňská služba ČR	13
3.1 Definice a organizace vězeňské služby	13
3.2 Činnost Vězeňské služby ČR.....	15
4 Ženy a trest.....	17
4.1 Pojem trest.....	17
4.2 Účel trestu	18
4.3 Druhy trestů podle trestního zákoníku	19
4.4 Ženy ve výkonu trestu	22
4.5 Ženské věznice	22
4.6 Charakteristika cílové skupiny	25
5 Legislativa.....	29
6 Kariérové poradenství.....	30
6.1 Základní pojmy	30
6.2 Formy poradenství	31
7 Instituce poskytující KP pro ženy po výkonu trestu	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
8 Cíle práce a metodika	35
8.1 Metodika šetření.....	36
9 Charakteristika neziskové organizace Rubikon Centrum.....	38
9.1 Služby pro klienty	40
9.2 Projekty Rubikon centra.....	41
9.3 Rozhovory	43

9.4	Vyhodnocení výzkumných otázek	59
9.5	Vlastní doporučení	64
ZÁVĚR		66
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		68
SEZNAM ZKRATEK		73
SEZNAM PŘÍLOH.....		74
Příloha č.1 – Otázky pro ženy po výkonu trestu.....		I
Příloha č. 2 - Otázky pro ženy ve výkonu trestu.....		III
Příloha č. 3 - Otázky pro poradce RC		V

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu“ se zaměřuje na problematiku žen s trestní minulostí snažících se najít práci.

Práce je zaměřena na orgán Vězeňské služby, jak vypadá organizační uskupení a jaké úkoly z práce Vězeňské služby vyplývají. V dalších částech se práce zabývá ženami a trestem. Jakým způsobem je možné definovat pojem trest a jaké druhy trestů dle zákona máme. Teoretická část se zaměřuje i na postavení žen ve věznicích, jaké mají například výhody od vězněných mužů, jaké věznice v České republice jsou a jak to s ženami ve věznicích bylo v posledních letech dle počtu či věku. Dále je definován pojem kariérové poradenství a v jakých formách může být poradenství vedeno. A v neposlední řadě se teoretická část zaměřuje na legislativu a neziskové organizace pracující s ženami po výkonu trestu, ale i ve výkonu trestu.

Praktická část práce je cílena již jen na jeden neziskový sektor, a tím je Rubikon Centrum. V rámci spolupráce s Rubikon Centrem, byly uskutečněny rozhovory, díky kterým je možné se přiblížit k tomu, jak poradci s klientkami pracují a jak práce poradců naopak působí na klientky. Na základě získaných informací je uvedeno doporučení pro práci s uvedenou cílovou skupinou.

Zvolená cílová skupina představuje poměrně malou část společnosti a dle mého názoru je celkové téma „trestní minulost či vězení“ veřejností odmítané. Přestože společnost i trh práce se posouvá dopředu, jsou oblasti, ve kterých zůstáváme na místě. Téma bakalářské práce jsem si zvolila na základě svých školních praxí. Díky své praxi na střední škole jsem již měla možnost působit nějaký čas v prostorách věznice. Praxe na vysoké škole jsem naopak vykonávala v prostředí neziskové organizace pracující s osobami po výkonu trestu. Jsem za tyto zkušenosti velmi vděčná, jelikož si nyní obě instituce dokážu lépe spojit v jak úzké spolupráci mohou být. Poskytované služby lidem s trestní minulostí na mě působí velmi kvalitně, ale zároveň si myslím, že ženy s trestní minulostí v oblasti návratu na trh práce potřebují o něco větší péči. Často se setkávají s překážkami, které jim návrat na trh práce velmi komplikuje a nemusí to být jen záznam v trestním rejstříku. To je další důvod, proč jsem si téma zvolila, abych se přiblížila tomu, čím ženy s trestní minulostí při hledání práce prochází a co jim chybí.

Touto prací jsem chtěla poukázat na to, že ne každý, kdo má trestní minulost v ní chce pokračovat. Je mnoho žen s trestní minulostí, které se ze své chyby poučily, a je také mnoho žen, které teprve o změně uvažují. Hlavním krokem pro změnu je začít žít „nový“ a lepší život a mít stabilní zaměstnání.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat oblast kariérového poradenství pro ženy po výkonu trestu. Dílčím cílem v práci bylo popsat a vyjmenovat instituce, které poskytují kariérové poradenství pro tyto ženy. Na základě kvalitativního šetření navrhnout doporučení pro kariérové poradce pracující s touto cílovou skupinou.

V teoretické části byla provedena rešerše odborné literatury, byly popsány základní informace o Vězeňské službě, vysvětlena specifika práce s odsouzenými ženami v oblasti kariérového poradenství a návratu z výkonu trestu. Bylo charakterizováno věkové období, včetně legislativy a zaměstnávání lidí po výkonu trestu. V praktické části bylo provedeno kvalitativní šetření (např. polostrukturovaný rozhovor s vybranými ženami po výkonu trestu nebo se sociálním pracovníkem věznice či pracovníkem vybrané neziskové organizace pracující s danou cílovou skupinou).

Na základě provedených šetření byla navržena doporučení pro kariérové poradce pracující s ženami po výkonu trestu.

3 Vězeňská služba ČR

Kapitola se zaměřuje na definici pojmu Vězeňská služba České republiky popisuje celkovou organizační strukturu VS a její základní činnost.

3.1 Definice a organizace vězeňské služby

Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky označuje Vězeňskou službu jako „ozbrojeným bezpečnostním sborem, správním úřadem, účetní jednotkou a poskytovatelem zdravotních služeb“ (VS ČR, 2022).

Dle zákona č. 555/1992 Sb., “Vězeňskou službu řídí generální ředitel Vězeňské služby, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Generální ředitel odpovídá ministrovi za činnost VS” (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci, §1 odst. 2).

Organizační struktura Vězeňské služby je tvořena šesti jednotkami. První z nich je generální ředitelství, které zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. Další jednotky Vězeňské služby jsou následující (Sochůrek 2007, Liberec):

- vazební věznice – hlavním úkolem je zabezpečovat vazbu, aby plnila stanovený účel dle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby,
- věznice – zabezpečují, aby trest odnětí svobody byl vykonáván v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody,
- ústavy pro výkon zabezpečovací detence – zajišťují terapeutické a výchovné působení na osoby ve výkonu zabezpečovací detence,
- Střední odborné učiliště – jedná se o školu, která je určena pro osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody a zabývá se vzděláváním obviněných a odsouzených v rozsahu středního a odborného učiliště,
- Akademie Vězeňské služby – je vzdělávacím zařízením a organizační jednotkou Vězeňské služby ČR s celorepublikovou působností.

V čele těchto uvedených jednotek jsou ředitelé, které jmenuje i odvolává generální ředitel Vězeňské služby ČR (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráž, §1 odst. 4).

Vězeňská služba se dále člení na vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu.

“Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody“ (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráž, §3 odst. 2). Vězeňská stráž nadále tyto uvedené osoby může eskortovat do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, zabezpečovací detence či ústavního ochranného léčení. Dále se zabývá dětmi, kterým zajišťuje převoz do věznic. Jedná se o děti, které mají matku ve výkonu trestu či ve vazbě a žena má povolení mít dítě během trestu u sebe. Další činnost, kterou vězeňská stráž vykonává je převozy osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody k lékařskému vyšetření mimo prostor věznice či ústavu. Vězeňská stráž střeží vazební věznice, věznice, ústavy pro zabezpečovací detence a podle §3 odstavce 4 mohou být příslušníci vězeňské stráže dočasně převeleni k úkolům plněných justiční stráž, nebo správní služby. V případě dočasného převelení k plnění úkolů justiční stráž je zapotřebí souhlas generálního ředitele. A v případě převelení k úkolům správní služby je potřeba rozhodnutí ředitele věznice. (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráž, §3 odst. 2 a 4).

Justiční stráž zajišťuje a vykonává službu v justičních objektech. Zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství, ministerstva a na jiných místech výkonu a správy soudnictví, zajišťuje bezpečnost pracovníků těchto institucí (NSP, 2022).

Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráž ČR dále uvádí, „Je-li justiční stráž dočasně povolána k plnění úkolů vězeňské stráž, střeží vazební věznice a věznice, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody a zajišťuje převoz dětí, které má ve výkonu vazby nebo trestu jejich matka u sebe, k mimovězeňským poskytovatelům zdravotních služeb. Při této činnosti zajišťuje stanovený pořádek a kázeň“ (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráž).

Na základě zákona č. 555/1992 Sb., §3 odstavce 5 je možné příslušníky justiční stráže dočasně převelet k úkolům vězeňské stráže. Tato situace může nastat v případě, kdy vězeňská stráž nemůže zajistit vlastními prostředky pořádek a bezpečnost v místech kde působí, a to jen se souhlasem generálního ředitele (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráži §3 odst. 5).

“Správní služba rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zabezpečuje organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost“ (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráži §3 odst. 6). Stejně tak jako u justiční stráže i příslušníci správní služby mohou být dočasně převeleni k úkolům vězeňské stráže. V případě, kdy vězeňská stráž nemůže své úkoly sama splnit rozhodnutím ředitele věznice budou úkoly svěřeny správní službě (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráži §3 odst. 7).

3.2 Činnost Vězeňské služby ČR

Mezi základní činnosti VS se řadí zajišťování výkonu vazby a výkon zabezpečovací detence. Dále zajišťuje výkon trestu odnětí svobody dle zákona č. 555/1992 Sb., věnuje se ochraně pořádku a bezpečnosti při soudních procesech a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční stráži §1 odst. 1).

Vězeňská služba je pověřena mnoha úkoly stanovenými již zmíněným zákonem č. 555/ 1992 Sb., §2 odst. 1:

- a) “spravuje a střeží vazební věznice a věznice, odpovídá za dodržování zákona vazby a výkonu trestu,
- b) spravuje a střeží ústavy pro výkon zabezpečovací detence,
- c) střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody a eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, a to bezprostředně po ukončení výkonu vazby, zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody,

- d) prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,
- e) provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody,
- f) zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství,
- g) vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- h) provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby,
- i) vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky,
- j) plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána,

zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby (dále jen "příslušníci") a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Akademie Vězeňské služby, a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště“ (Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážní §2 odst. 1).

Toto byl pouhý výčet úkolů, kterými je Vězeňská služba pověřená. Dále plní i další úkoly podle zvláštních právních předpisů.

4 Ženy a trest

V rámci trestů a trestných činů se obecně ví, že se jedná převážně o mužskou záležitost. I přesto se od roku 2009 do roku 2019 počet vězeňkyň zvýšil o polovinu a to na 1746 vězňených žen. Za deset let se populace vězňených žen zvýšila z 5,3 % na 8,3 % (Wichová, 2020).

Dle Statistické ročenky Vězeňské služby ČR z roku 2021 k 31.12. 2021 je stav odsouzených osob dohromady 17 243. Odsouzených žen k tomuto datu bylo rovných 1411, což dělá 8,9 % odsouzených žen celkového počtu odsouzených (Mäsiárová, Bauer, 2021)

Tato část práce je zaměřena na výkon trestu a jaké druhy trestů zákon upravuje. Následně přechází k jedné z hlavních problematik této práce, a to k ženám ve výkonu trestu. Uvedeny jsou základní rozdíly v trestu mezi mužem a ženou, jaké mají ve věznici ženy výhody a proč, a v poslední řadě je proveden krátký výčet a popis věznic zaměřených na ženy.

4.1 Pojem trest

Pod pojmem trest je možné si představit například omezení, či újmu. Oba tyto pojmy jsou spojeny s porušením určitých pravidel a to mravních, společenských, právních či náboženských. Všechna tato pravidla jsou takřka brána jako standard a měla by se dodržovat (Novotný, Vanduchová, 2007)

„Trest jako obecný pojem znamená určitou sankci za konkrétní jednání, které může mít jak právní, tak i mimoprávní povahu“ (Epravo.cz, 2013).

„Nejjednodušší způsob, jak můžeme trest definovat z pohledu trestněprávního, je definovat jej jako právní následek trestného činu. Subjektem, který rozhoduje o trestu a taktéž o vině za trestné činy, je pouze a jedině soud, tak, jak to uvozuje čl. 90 Ústavy ČR a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, přičemž se jedná o soud trestní“ (Epravo.cz, 2013). „Kratochvíl definoval pojem soudní trest jako právní následek trestného činu, vyžadující negativní, právní a etické hodnocení pachatele a jeho činu, sledující účel uvedený v trestním zákoně. Jako takový působí coby prostředek dosažení

účelu trestního zákona, ukládaný výlučně trestním soudem, jehož výkon je vynutitelný státní mocí“ (Kratochvíl, Kuchta, Kalvodová, aj., 1996 str. 256).

„Novotný jej definuje jako opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolanými soudy v trestním řízení, jímž se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli. Trestem se tak vyslovuje společenské odsouzení činu a jeho pachatele“ (Novotný, Dolenský, Jelínek, aj., 1997, str. 197).

Jednou z dalších definic pojmu trest uvádí Púry. „Trest definuje jako specifický zákonem stanovený a státem vynutitelný následek spáchaného trestného činu, který ukládají soudy v trestním řízení a který obsahuje negativní hodnocení trestného činu a jeho pachatele a působí mu určitou újmu, jejímž prostřednictvím sleduje splnění účelu trestu a trestního zákona“ (Púra, Šamal, Riczman, 1995, str. 140).

Jako obecné pojetí trestu odnětí svobody se může použít definice dle českého právního řádu. Trest odnětí svobody je trestem univerzálním, neboť je možné jej uložit za každý trestný čin, který je uveden v trestním zákoníku (Irium Wiki, 2019)

4.2 Účel trestu

„Z pohledu praxe trestní zákoník č. 40/2009 Sb., neupravuje účel trestu, respektive není v něm výslovně vyjádřen, jak tomu bylo do 1. 1. 2010 ve znění trestního zákona č.140/1961 Sb., kdy byl účel trestu definován v § 23 a ze kterého jasně vyplývalo, že účelem trestu není odplata, ale ochrana společnosti před pachateli trestného činu“ (Epravo.cz, 2013)

V novém znění trestního zákona č. 40/2009 Sb. je účel trestu nahrazen obecními zásadami trestání. Tyto zásady jsou formulovány obecně pro všechny trestní sankce a tresty dle §37 až §45, ale i pro ochranná opatření dle §97 až §98. Z toho vyplývá, že účel trestu vychází jak ze zmiňovaných zásad, tak i z pojetí trestního zákoníku a jednotlivých ustanovení opravňující ukládání trestních sankcí (Důvodová zpráva, Str. 32).

„Účel trestu, který je nyní ponechán právní teorii, vymezený v § 23 z. č.140/1961 Sb., byl koncipován jako struktura dílčích cílů a konečného cíle vytvářejících jeden celek. Tímto konečným cílem je ochrana společnosti před pachateli trestných činů, aby nebyly páchany trestné činy vůbec, nebo byly páchany jen v co nejmenší míře.

Prostředky k dosažení cíle §23 trestního zákona z roku 1961, ochraně společnosti před pachateli trestných činů, byly:

- zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti
- vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život
- tímto působit výchovně i na ostatní členy společnosti“ (Epravo.cz, 2013).

4.3 Druhy trestů podle trestního zákoníku

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., stanovuje druhy trestních sankcí a obecné zásady pro udělení trestů.

Hlava V – Trestní sankce, díl 1 uvádí pojem trestních sankcí. „Trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření“ (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., §36). Dále uvádí obecné ustanovení pro ukládání trestních sankcí §37. Dle §37 lze trest ukládat pouze na základě trestního práva a pachateli trestného činu nesmí být uložena krutá a nepřiměřená trestní sankce, kterou by byl pachatel jejím výkonem ponížen. Poslední část dílu 1 Hlavy V je Přiměřenost trestních sankcí. Na základě trestního zákoníku, při udělení trestní sankce je zapotřebí přihlídnout k povaze a závažnosti trestné činnosti a k poměrům pachatele. Zároveň se přihlíží i k právem chráněným zájmům osob, které byly trestním činem poškozeny. (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., §37-38).

Hlava V – díl 2 Tresty, oddíl 1 se zaměřuje na obecné zásady pro ukládání trestů.

První obecnou zásadou pro udělení trestů je dle §39 stanovení druhu a výměry trestu. V tomto případě při stanovení druhu trestu a jeho délky, soud přihlíží k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Dále se zaměřuje na osoby, rodinné příslušníky a majetkové poměry pachatele a k tomu, jak dosud vedl svůj život a k samotné možnosti nápravy. Soud dále přihlíží ke snaze pachatele nahradit škodu či odstranit škodlivé následky svého činu. Zaměřuje se i na samotný postoj pachatele ke svému jednání v průběhu trestního řízení.

Mezi další zásady trestní zákoník č. 40/2009 Sb. patří:

§ 40 „Ukládání trestu pachateli se zmenšenou příčetností

§ 41 Polehčující okolnosti

Práce je zaměřena především na ženy po výkonu trestu a jejich následný posun v kariéře a jejich osobním životě. Zásada zaměřující se na polehčující okolnosti je pozitivní složkou při výměře a stanovení trestní sankce. Následující body dle §41 vypovídají o postoji pachatele ke svému trestnému jednání, ale i k sobě samotnému.

- a) „spáchal trestný čin poprvé a pod vlivem okolností na něm nezávislých,
- b) spáchal trestný čin v silném rozrušení, ze soucitu nebo z nedostatku životních zkušeností,
- c) spáchal trestný čin pod tlakem závislosti nebo podřízenosti,
- d) spáchal trestný čin pod vlivem hrozby nebo nátlaku,
- e) spáchal trestný čin pod vlivem tíživých osobních nebo rodinných poměrů, které si sám nezpůsobil,
- f) spáchal trestný čin ve věku blízkém věku mladistvých,
- g) spáchal trestný čin odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany nebo krajní nouze, anebo překročil meze přípustného rizika nebo meze jiné okolnosti vylučující protiprávnost,
- h) spáchal trestný čin v právním omylu, kterého se bylo možno vyvarovat,
- i) trestným činem způsobil nižší škodu nebo jiný menší škodlivý následek,
- j) přičinil se o odstranění škodlivých následků trestného činu nebo dobrovolně nahradil způsobenou škodu,
- k) svůj trestný čin sám oznámil úřadům,
- l) se k trestnému činu doznal,
- m) napomáhal při objasňování své trestné činnosti nebo významně přispěl k objasnění trestného činu spáchaného jiným,
- n) přispěl zejména jako spolupracující obviněný k objasňování trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny,
- o) trestného činu upřímně litoval, nebo

p) vedl před spácháním trestného činu řádný život“ (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., §41).

§ 42 Přitěžující okolnosti

§ 43 Úhrnný a souhrnný trest

§ 44 Upuštění od uložení souhrnného trestu

§ 45 Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu.“

Trest jako takový byl definován již v předchozí podkapitole. Následné rozdělení a popis druhů trestů vychází z ustanovení §52 nového trestního zákoníku. Pachateli za trestný čin může soud uložit tresty:

- a) odnětí svobody (§ 55 a násl. Trestního zákoníku),
- b) domácí vězení (§ 60 a násl. Trestního zákoníku),
- c) obecně prospěšné práce (§ 62 a násl. Trestního zákoníku),
- d) propadnutí majetku (§ 66 a násl. Trestního zákoníku),
- e) peněžitý trest (§ 67 a násl. Trestního zákoníku),
- f) propadnutí věci (§ 70 a násl. Trestního zákoníku),
- g) zákaz činnosti (§ 73 a násl. Trestního zákoníku),
- h) zákaz pobytu (§ 75 a násl. Trestního zákoníku),
- i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (§ 76 a násl. Trestního zákoníku),
- j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání (§ 78 a násl. Trestního zákoníku),
- k) ztrátu vojenské hodnosti (§ 79 a násl. Trestního zákoníku),
- l) vyhoštění (§ 80 a násl. Trestního zákoníku)“ (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., §52).

Trestní zákoník se dále zaměřuje, jakými formami může být trest odnětí svobody uložen. Podoby trestu odnětí svobody mohou být následující:

- a) nepodmíněný trest odnětí svobody,

- b) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,
- c) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem,
- d) výjimečný trest – ten se považuje za zvláštní typ trestu odnětí svobody podle § 54 (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.).

4.4 Ženy ve výkonu trestu

„Rovnost práv je projevem zásady rovného přístupu k vězněným osobám a garancí nestrannosti. Plyne z ní, že práva se poskytují vězněným osobám ve všech základních typech věznic v zásadě ve stejném rozsahu. Zásada rovnosti práv ovšem neznamená, že všichni odsouzení mají za všech okolností stejná práva a svobody, neboť s výkonem trestu odnětí svobody je nutně spojeno i omezení některých základních práv a svobod, jehož míra se u jednotlivých typů věznic liší“ (Studijní opora pro pracovníky NNO, 2022, str. 20). Existují věznice samostatně pro muže i pro ženy, výkon trestu se u žen a mužů v zásadě moc neliší. Ovšem vyhláška č. 345/1999 Sb. §89-90 se zabývá několika výjimkami, které se zaměřují právě na odsouzené ženy. V případě žen vykonávajících trest odnětí svobody se klade důraz na specifické zacházení. Musí se přihlížet na fyziologické a psychické zvláštnosti žen, ale zároveň vnímat i specifické potřeby, které mohou mít ženy těhotné, ženy krátce po porodu či ženy kojící. V rámci výkonu trestu odnětí svobody musí mít ženy vytvořeny podmínky k praní a drobným úpravám osobních věcí. Odsouzené ženy mají možnost používat vlastní kosmetiku. V oblasti odívání mají výhodu ty ženy, které jsou zařazeny do věznice se středním a nízkým stupněm zabezpečení, zde mohou ženy nosit vlastní oblečení i obuv. Ve věznicích s vysokým stupněm zabezpečení mohou ženy nosit vlastní oblečení pouze v době návštěv. Poslední výjimkou, je možnost matky mít ve věznici u sebe dítě, ale to jen za určitých podmínek stanovené v §91 vyhlášky č. 345/1999 Sb.

4.5 Ženské věznice

V České republice se nachází 25 věznic a 10 vazebních věznic z toho pouze tři věznice jsou zaměřené čistě na ženy (VS ČR, 2022).

První ze tří ženských věznic je Věznice Světlá nad Sázavou. Jedná se o věznici s ostrahou určenou pro ženy vykonávající trest odnětí svobody. Jsou čtyři oddělení, ve

kterých je trest vykonáván, a to s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení s vysokým stupněm zabezpečení a oddělení se zvýšenou ostrahou. V této věznici je i zřízeno oddělení pro mladistvé odsouzené ženy, a to v podobě oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody. Dalším specifikem této věznice jsou specializované oddíly pro ženy vyžadující zvláštní přístup, tyto oddíly jsou přesně určené pro (VS ČR, 2022):

- „výkon trestu matek nezletilých dětí v oddělení s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení, v rámci, kterého je věková hranice dětí stanovena od jednoho roku do dovršení zpravidla tří let dítěte,
- výkon trestu matek nezletilých dětí ve věku do jednoho roku dítěte, kdy se jedná o matky, které spáchaly zvlášť závažný trestný čin, jsou zařazeny k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení a do věznice se zvýšenou ostrahou a soud jim v souvislosti s jejich těhotenstvím a péčí o dítě ve věku do jednoho roku nepřeruší výkon trestu,
- výkon trestu trvale pracovně nezařaditelných odsouzených žen v oddělení s ostrahou s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení a v oddělení se zvýšenou ostrahou“.

Věznice Světlá nad Sázavou klade důraz na aktivity, které jsou součástí programu zacházení s ženami ve VTOS. Aktivity dávají ženám prostor uplatnit své schopnosti a dovednosti například ve sportovních aktivitách, zahradnictví, keramice, dále například v ručních pracích, či v práci s počítačem. Další zajímavá část programu je zaměřena na spolupráci se školami. Věznice se snaží působit preventivně, a proto v rámci této aktivity například odsouzené ženy odříkávají žákům své příběhy.

„V rámci speciálně výchovných aktivit, kterým se věnují psychologové, speciální pedagogové, sociální pracovníci a vychovatelé, probíhá skupinová práce s osobami drogově závislými, s recidivistkami, odsouzenými majícími problémy s komunikací i s agresivními sklony“ (VS ČR, 2022).

Věznice má své výstupní oddíly, které jsou zavedeny pro ženy, jako příprava na výstup z výkonu trestu odnětí svobody. Na tento oddíl jsou přednostně umístěny ženy, které mají trest delší než tři roky (VS ČR, 2022). Výkon trestu na každého působí odlišně a vyvolává v něm jiné pocity a emoce. Dlouhodobé tresty mají na odsouzeného negativní psychické dopady, a proto jedinec ve výkonu trestu může podléhat

psychickým slabostem, úzkostem a poruchám chování (Černíková, 2008, str. 114). Proto se výstupní oddíl zaměřuje především na rozvoj sebeobslužných aktivit, které je zapotřebí si osvojit k řádnému a samostatnému životu po VTOS. V rámci programu zacházení je složka vzdělávání a zaměstnávání odsouzených žen. Vzdělávání poskytuje Školské vzdělávací středisko, středisko Věznice Světlá nad Sázavou prostřednictvím učebních oborů Provozní služby a Šití prádla. Oba tyto obory jsou dvouleté a zakončeny závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu. Dále nabízí rekvalifikační kurzy k doplnění vzdělání. Zaměstnávání probíhá buď mimo prostory věznice – u sjednaných podnikatelských subjektů v oblasti potravinářství, logistiky, kovovýroby atd., či uvnitř věznice v tzv. vnitřní režii – úklidové a pomocné práce (VS ČR, 2022).

Druhou ženskou věznicí v ČR je Věznice Velké Přílepy, která byla otevřena 19. ledna 2012 jako součást Vazební věznice Praha – Ruzyně. Je určena pro výkon trestu odsouzených žen v dohledu a dozoru. Věznice po amnestii udělenou Václavem Klausem v roce 2013 byla z důvodů nevyužití uzavřena a znovu uvedena do provozu byla v roce 2016. (Saitzová, 2022).

Posledním zařízením zabývajícím se ženami ve VTOS spadá pod Vazební věznici Ruzyně, jedná se o Vazební věznici umístěnou v Domově sv. Karla Boromejského v Řepích. Domov sv. Karla Boromejského poskytuje ošetrovatelskou a sociální péči dlouhodobě nemocným starým lidem. Dnes se v prostorách toho Domova v souladu se Zákonem o výkonu trestu odnětí svobody nachází oddělení zaměřené na ženy ve VTOS, které jsou zařazené do věznice s dozorem a dohledem. Tato věznice je specifická v rámci propojení výkonu trestu odsouzených žen a prvotním účelem Domova, čímž je poskytování ošetrovatelské a sociální péče (VS ČR, 2022).

Propojení mezi sektory péče a výkonu trestu je na základě vzdělávacích aktivit, které jsou odsouzeným ženám poskytovány. Jednou ze vzdělávacích aktivit je možnost účastnit se sanitářského kurzu sv. Zdislavy z Lemberka na jehož realizaci se podílí Domov i Vězeňská služba. Odsouzené ženy, které úspěšně absolvují kurz získají osvědčení pro činnost kvalifikované ošetrovatelky, které je možné využít i po výkonu trestu. Na základě toho osvědčení ženy ve výkonu trestu, po splnění určitých podmínek, mají možnost poskytovat pečovatelskou službu v Domově (VS ČR, 2022).

Další oblast, které se Vazební věznice věnuje jsou speciálně výchovné aktivity a zájmové aktivity. Především se personál věznice zaměřuje na individuální a skupinové aktivity, jedná se tak například o psychologické skupiny, relaxační cvičení či diskusní klub. Zde je široké zaměření na zájmové aktivity jako jsou například aktivity zahrádkářské, hudební, klub háčkování, vyšívání a šití, dále zájmy sportovní, historické, jazykové či práce s počítači. Mezi výchovné a zájmové aktivity spadá i charitativní činnost, ta je například spojena se speciální mateřskou školou v Praze-Čimicích. Odsouzené ženy pro děti v této mateřské škole vyrábí různé dárky nebo dětem opravují jejich poškozené oblečení (VS ČR, 2022). Důraz je kladen i na extramurální vztahy, tudíž na podporu pozitivních vztahů s dětmi, rodinou a osobami blízkými a zároveň se zaměřuje i na případné obnovení těchto vztahů.

„Vznikem oddělení výkonu trestu – Řepy v Domově sv. Karla Boromejského došlo k realizaci zcela ojedinělého projektu, který spojuje velmi rozdílné světy – nemocné, řádové sestry, civilní personál a odsouzené ženy“ (VS ČR, 2022).

4.6 Charakteristika cílové skupiny

Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky poskytují informace z uběhlých let ohledně organizace, mezinárodních spoluprací, vzdělávání příslušníků Vězeňské služby, ale zaměřují se i na odsouzené osoby. V rámci tématu vězněných osob lze v ročenkách nalézt celkový stav vězněných osob, ale také i stavy jednotlivých věznic (Mäsiárová, Bauer, 2021).

V roce 2021 byl celkový stav vězněných osob v organizačních jednotkách Vězeňské služby ČR 18 748 osob. Tento celkový počet se dělí na obviněné osoby, osoby odsouzené a na chovance. V kategorii obvinění bylo zastoupeno 96 žen, v kategorii odsouzení bylo žen 1 411 a v kategorii chovanci pouze 12 žen (Mäsiárová, Bauer, 2021).

Nejčastěji obviněné ženy jsou ve věku 35–40 let naopak mezi nejméně časté věkové období se řadí 18 let a ženy starší 60 let. V druhé kategorii zaměřující se na osoby odsouzené se nejčastěji objevují ženy ve věku 30–35 a to v zastoupení 285 odsouzených žen. Nejméně zastoupené věkové období v roce 2021 bylo 75–80 let (Mäsiárová, Bauer, 2021).

Obrázek 1- Věkové složení obviněných 2021

Věková kategorie	Muž	Žena	Celkový součet
16 - nedovršených 17 let	1		1
17 - nedovršených 18 let	6		6
18 - nedovršených 19 let	8	1	9
19 - nedovršených 20 let	11		11
20 - nedovršených 21 let	9		9
21 - nedovršených 22 let	18	2	20
22 - nedovršených 25 let	63	4	67
25 - nedovršených 30 let	178	11	189
30 - nedovršených 35 let	235	14	249
35 - nedovršených 40 let	245	23	268
40 - nedovršených 45 let	191	19	210
45 - nedovršených 50 let	150	10	160
50 - nedovršených 55 let	76	7	83
55 - nedovršených 60 let	55	4	59
60 - nedovršených 65 let	31	1	32
65 - nedovršených 70 let	16		16
70 - nedovršených 75 let	3		3
Celkový součet	1 296	96	1 392

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2021

Obrázek 2 - Věkové složení odsouzených 2021

Věková kategorie	Muž	Žena	Celkový součet
17 - nedovršených 18 let	9		9
18 - nedovršených 19 let	14		14
19 - nedovršených 20 let	33	3	36
20 - nedovršených 21 let	72	4	76
21 - nedovršených 22 let	108	8	116
22 - nedovršených 25 let	681	53	734
25 - nedovršených 30 let	2 202	237	2 439
30 - nedovršených 35 let	2 906	285	3 191
35 - nedovršených 40 let	2 814	248	3 062
40 - nedovršených 45 let	2 357	225	2 582
45 - nedovršených 50 let	2 031	160	2 191
50 - nedovršených 55 let	1 192	81	1 273
55 - nedovršených 60 let	751	51	802
60 - nedovršených 65 let	371	24	395
65 - nedovršených 70 let	198	23	221
70 - nedovršených 75 let	69	6	75
75 - nedovršených 80 let	16	1	17
nad 80 let	8	2	10
Celkový součet	15 832	1 411	17 243

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2021

Pravomocně propuštěných osob za rok 2021 bylo celkem 7 202 a dle statistické ročenky z roku 2021 je uvedeno, že celkový počet schválených návrhů na podmíněné propuštění bylo 2 988 z toho 431 podmíněně propuštěných žen. Celkový počet propuštěných osob činil 10 190 osob (Másiarová, Bauer, 2021).

Osoby ve výkonu trestu se musí adaptovat na vězeňské podmínky, které se zaměstnanci věznic snaží svými aktivitami vytvářet tak, aby následný přechod do života na svobodě byl co nejvíce plynulý (Gojová, 2009, str. 198).

Během výkonu trestu hraje velkou roli psycholog. Hlavním úkolem psychologa ve věznici je vytvořit psychologický profil a diagnostiku odsouzeného. Z těchto materiálů se dále vychází, jak stanovit odsouzenému komplexní program zacházení. V rámci nastavování veškerých programů psycholog spolupracuje s pedagogy a jinými

odborníky. Psychické potíže, kterými odsouzení často prochází jsou tenze z uvěznění. Takové to tenze se mohou projevat mnoha způsoby například agresí, vnitřním odporem nebo psychickými problémy (Janatová, 2009).

Samotná fáze propuštění představuje poměrně zátěžovou situaci, především když je osoba ve výkonu trestu dlouho. Nejčastějšími zátěžovými situacemi, kterými si osoba čerstvě propuštěná prochází mohou být tato (M. Vágnerová, 2004, str. 823-825):

- žádné sociální zázemí,
- žádné či minimální finanční prostředky,
- chybějící motivace k práci,
- chybná a nereálná očekávání.

Velmi náročnou fází propuštěného jedince je samotný způsob, jak k němu přistupuje okolí a celková společnost. Dle Fischera a Škody (2014, str. 188) je možné vnímat obezřetnost a nedůvěru okolí jako běžnou reakci vycházející z již dané „nálepky“ kriminálního.

5 Legislativa

Z pohledu práva, zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů stanovuje, jak je systém zaměstnávání osob ve výkonu trestu realizován. Odsouzení na základě splněných zdravotních podmínek a potvrzení odborné způsobilosti předstupují před odbornou komisí, která na základě volných míst zařadí odsouzeného do práce. Za odvedenou práci je mu nárokována odměna podle toho, jaký druh práce vykonává, v jakém množství a náročnosti. Odsouzený zařazený do práce si díky pracovní náplni udržuje pracovní návyky, které si přenesení i do života po výkonu trestu. Někteří odsouzení nastupují do výkonu trestu bez jakýchkoliv pracovních návyků a tím, že mají možnost být pracovním zařazením si tyto návyky mohou vypěstovat a osvojit.

Čistý trestní rejstřík je pro většinu zaměstnavatelů neodmyslitelný požadavek pro přijetí do zaměstnání. Podle výzkumu z roku 2015, který se uskutečnil pod společností LMC se takovýto požadavek objevuje i v inzerátech, které nevyžadují žádnou kvalifikaci (Sociální práce, 2015). Osoby s trestní minulostí mají stejná práva jako osoby bez trestní minulosti. Ti, kteří jsou propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody mají stále stejné životní potřeby jako všichni ostatní a k jejich uspokojení si musí tak jako všichni ostatní finanční prostředky vydělat prací (SOVZ, 2023). Záznam v rejstříku je velkou překážkou v získání práce, ale i tak to není nemožné. V takovém případě nejen že osoba má zdroj financí k obživě, ale zároveň tím může získat pocit zodpovědnosti, zvýšení sebevědomí a vnímat možnost sebeřízení a plnění pracovních i životních závazků. Všechny tyto aspekty mohou vést k úspěšnému znovuzařazení zpět do společnosti (SOVZ, 2023). „Je zcela správné, aby pachatel trestného činu byl stíhán a aby vykonal jemu uložený trest, nicméně poté, co splní uložený trest, by jeho veřejný „dluh vůči společnosti“ měl být považován za splněný“ (SOVZ, 2023).

6 Kariérové poradenství

Kapitola se zaměřuje na pojem kariérové poradenství. Uvedeny jsou základní pojmy jako například poradenství a kariéra. Dále jsou uvedeny, jakými formami je možné kariérové poradenství poskytovat. Vzhledem k zaměření práce se kapitola zaměřuje i na práci s odsouzenými ženami, aktivitami a kariérovým poradenstvím pro ženy ve výkonu trestu ale i po výkonu trestu.

6.1 Základní pojmy

„Poradenství můžeme vymezit jako proces, při kterém profesionál poskytuje druhému člověku (páru, rodině, skupině) ve vztahu partnerské spolupráce při řešení problému informace, rady, vedení a podporu přiměřeně k (nepříznivé) životní situaci člověka a jeho životním cílům a potřebám tak, aby se zlepšila schopnost jedince (páru, rodiny, skupiny) se ve své životní situaci orientovat a na základě využití vlastních sil a zdrojů okolí ji co nejlépe řešit nebo přijmout rozhodnutí, včetně přijetí zodpovědnosti za důsledky svého rozhodnutí.“ (Baštecká, 2005, str. 36)

Pojem poradenství Matoušek (2003) vymezuje takto „V užším smyslu jde o poskytování informací, které si klient vyžádá a jež potřebuje k řešení svého problému. V širším smyslu dává poradenství klientovi příležitost k tomu, aby prozkoumal svoje přednosti, respektive slabá místa, a našel strategie ke zlepšení kvality svého života. Při delším kontaktu klienta s poradcem by mělo jít o strukturovaný proces na základě jasně definovaného cíle a plánu, který je zakotvený v dohodě obou stran.“

Drapera (1995) uvádí krátkou, ale přesto výstižnou definici poradenství a to tak, že se „jedná o odbornou pomoc lidem v osobních i sociálních problémech.“

Dalším velmi podstatným pojmem je samotné kariérové poradenství. Dle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je kariérové poradenství chápáno, jako proces v rámci, kterého jedinec poznává své silné i slabé stránky a následně je může rozvíjet podle svých schopností, dovedností i zájmů. Kariérové poradenství dává lidem možnost nahlížet a řídit svou individuální cestu ve vzdělávání i v práci a zaměřit se při tom na své schopnosti a dovednosti, které ovládají.

„Kariérové poradenství poskytuje příležitost pro hlubší zapojení klienta na základě navázání profesionálního poradenského vztahu a potenciálu pomáhat klientům v otázkách kariéry a osobního rozvoje nad rámec těch, které jsou součástí plánování kariéry“ (NCDA, 2015, str. 3).

Na základě cílové skupiny je potřeba zmínit rozdíl mezi pojmem kariérní zralost a kariérní nezralost. Kariérní zralost je klíčem k volbě povolání. Zralost jako taková poukazuje na připravenost jedince k plnění určitých úloh v etapách života. V rámci kariérní zralosti je jedinec schopen uskutečňovat kariérní rozhodnutí, které jsou přiměřené jeho věku a řešit situace kariérního vývoje (Levinson a kol., 1998). Z hlediska věku, by se kariérní zralost měla věkem zvyšovat. Podle výzkumů W. Pattona a P.A. Creeda (2001) studenti z vyšších ročníků měli značně vyšší skóre než studenti nižších ročníků. „Ovšem objevují se i názory, že zralost k volbě povolání se nemusí automaticky s věkem zvyšovat“ (W. Patton, P.A. Creed, 2001). Dle výzkumu provedený na několika věkových kategoriích Luzzoa z roku 1995 vychází, že kariérní zralost se projevuje vyšší u dívek než u chlapců. Pojem kariérní nezralost lze definovat jako projev nerozhodnosti při volbě studia či povolání. Rozsah kariérní nerozhodnosti se řadí mezi relevantní aspekt zralosti v kariérním vývoji a zároveň se řadí mezi kritéria při poskytování poradenských služeb v rámci výběru studia nebo povolání (Vendel, 2008).

6.2 Formy poradenství

Formy poradenství lze dělit na individuální a skupinové. Individuální poradenství se zaměřuje na potřeby klienta zaměřené na osobní, pracovní či studijní situace (Metodika vztahového poradenství, 2023). Jedná se o aktivní naslouchání a rozhovory nejen v oblasti souvisejících s nezaměstnaností, ale i o problematiku volby vhodného zaměstnání, pomoci orientace na pracovním trhu, jak správně sestavit životopis a motivační dopis (ÚP, 2023).

Podle Tomáše Langer je skupinové poradenství výrazně náročnější než individuální. Uvádí, jaké existují nástroje skupinového poradenství, a to v podobě přednášky, řízené diskuse, prezentace, teamworku, hraní rolí, brainstormingu či případové studie.

Mezi ty nejznámější řadíme (T. Langer, str. 2008):

Přednáška

Tento nástroj je velmi často používaný, ačkoli není tak vhodný, jelikož se jedná o pasivní přijímání informací. Naopak výhodou tohoto nástroje může být časová nenáročnost a nenáročnost vybavení a přípravy k případné aktivitě klientů.

Řízená diskuse

Zde se jedná o vyjádření problematiky poradcem, který v tuto chvíli zaujímá roli povzbuzující a podněcující klienty k aktivnímu přístupu. Poradce neustále sleduje dynamiku skupiny a kontroluje případné odchylky od tématu diskuse.

Prezentace

Tento nástroj Langenr popisuje tak, že je potřeba vytvořit alespoň dvě skupiny z důvodů následného porovnávání výstupů. Je zadané společné téma, které v jednotlivých skupinách skupinovou diskusí zpracují. Následně zástupci skupin své výstupy odprezentují zbylým účastníkům. Tento nástroj následně funguje jako řízená diskuse jen s tím rozdílem, že klienti mají připravené prezentace daného tématu.

7 Instituce poskytující KP pro ženy po výkonu trestu

Jedním z cílů práce je vyjmenovat a popsat instituce, které poskytují kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu.

Instituce se mohou rozdělovat na základě poskytovaných služeb. Služby zaměřené na úspěšné začlenění do společnosti po propuštění a zvyšování kvalifikací osob ve výkonu trestu pro budoucí trh práce. Následující rozdělení uvádí organizace a jejich programy zabývající se poradenstvím pro odsouzené ženy, ale i pro ženy po výkonu trestu (VS ČR, 2023).:

RUBIKON Centrum, z.ú.

Nestátní nezisková organizace, která existuje již od roku 1994 a pomáhá lidem s trestní minulostí. Napomáhá v získávání a udržení si zaměstnání a bydlení. Dalšími oblastmi, kterým se RC věnuje řešení dluhů a otázce, jak pracovat s trestní minulostí. Zaměstnanci RC jsou z 28 % lidé s trestní minulostí, jelikož jejich zkušenosti jsou v této práci obzvlášť důležité (Rubikon, 2023).

Projekt: Bangkok Rules

Na tomto projektu kromě RC spolupracují další organizace jako například Norway grants. Cílem projektu je zlepšit naplňování práv vězněných a propuštěných žen v ČR a co nejvíce zefektivnit principy Bangkok Rules. Bangkok Rules je soubor 70 pravidel, jak by mělo probíhat zacházení s trestanými a vězněnými ženami (Ženy a vězení, 2022).

Národní centrum pro rodinu

Nestátní nezisková organizace, která se zaměřuje na monitorování společenských podmínek vztahující se k rodině (Národní centrum pro rodinu, 2023).

Projekt: S_ANIMA

Tento projekt je směřován na ženy ve výkonu, ale i po výkonu trestu. Jedná se o podporu osob před i po propuštění z vězení a poskytnutí pomoci k plynulému zapojení těchto osob na trh práce. Ženy ve věznici se prostřednictvím tohoto projektu mohou účastnit motivačních kurzů a dále spolupracovat s personální agenturou, která ženám poskytuje vhodná pracovní místa (Národní centrum pro rodinu, 2023).

Mezinárodní vězeňské společenství

Křesťanské sociální hnutí pomáhající všem, kterých se dotkl zločin. Zaměřují se jak na oběti trestných činů, odsouzené, propuštěné, tak i rodinám, především dětem odsouzených (MVS, 2023).

Projekt: Přípravy na propuštění a mentoring osob po propuštění z výkonu trestu

Projekt vznikl v roce 2011. Jedná se o práci s odsouzenými ve skupinách, ale zároveň se projekt zaměřuje na individuální potřeby každého odsouzeného. Každý odsouzený má svého mentora, který s nimi prochází cestou výkonu trestu a zároveň se stává tzv. profesionálním přítelem, který se jim snaží navrátit důstojnost a lidskost (MVS, 2022)

Volónte Czech, o.p.s

Nezisková organizace pomáhající osobám ve i po výkonu trestu, předluženým osobám a ohroženým rodinám s dětmi. S klienty řeší životní situaci, finance a snaží se najít tu nejlepší cestu k novým začátkům. Poskytují klientům rekvalifikační a vzdělávací kurzy pro zvýšení jejich šancí na trhu práce. Organizace se specializuje i na poskytování dluhového a právního poradenství (Volónte, 2023)

Projekt: VOL technické zaměření

Projekt je zaměřen na problematiku nízkokvalifikovaných žen ve výkonu trestu ve věznici Světlá nad Sázavou. Jedná se o program, který by měl zvýšit kvalifikace odsouzených žen. Splněním programu si žena odnese osvědčení o profesní kvalifikaci a tím zvýší své šance na trhu práce (Volónte, 2022)

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část se zaměřuje na poskytování kariérového poradenství ženám s trestní minulostí, a to prostřednictvím neziskové organizace Rubikon Centrum Praha. Na základě polostrukturovaných rozhovorů byla možnost vidět situaci očima žen po výkonu trestu, žen ve výkonu trestu, ale i samotných poradců pracujících s touto cílovou skupinou. Z rozhovorů následně vychází vlastní doporučení, pro práci poradců s klienty.

8 Cíle práce a metodika

Tématem bakalářské práce je kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu. V rámci šetření je zvolna nezisková organizace RC. Tato nezisková organizace byla zvolena díky své cílové skupině klientů, kteří se dostali do střetu se zákonem a vykonávali či stále vykonávají trest odnětí svobody. Šetření je provedeno na základě polostrukturovaných rozhovorů. Vytvořené otázky jsou rozděleny do tří sekcí. První sekce otázek je směřována na ženy, které jsou již po výkonu trestu a jsou ve spolupráci s RC. Druhá sekce je pro ženy, které ve výkonu trestu stále jsou, a poslední sekcí jsou otázky zaměřené na poradce z RC pracující s osobami po, ale i ve výkonu trestu. Na základě získaných odpovědí jsou zodpovězeny hlavní výzkumné otázky vztahující se ke každé skupině dotazovaných:

- Jak ženy po výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?
- Jaké překážky při vstupu na trh práce nejčastěji řeší?
- Vyhledávají ženy po VTOS pomoc u neziskových organizací a jak jsou s poskytovanými službami spokojené?
- Jak ženy ve výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?
- Co ženám ve výkonu trestu přináší možnost být během výkonu trestu pracovním zařazená?
- Vyhledávají ženy ve VTOS pomoc u neziskových organizací v rámci návratu na trh práce?

- Jak moc jsou ženy ve výkonu trestu se službami neziskových organizací spokojeny?
- Jaká je náplň práce poradců pracujících s jejich cílovou skupinou?
- Jaká nejčastější témata poradci řeší s ženami ve i po výkonu trestu?
- Jak poradci RC poskytují poradenství pro svou cílovou skupinu?
- Ve kterých oblastech se poradci zaměřují pouze na ženy?
- Jak poradci svou práci s klientkami vnímají?

Hlavním cílem je zjistit, zda jsou služby kariérového poradenství pro ženy po výkonu trestu dostačující a jak poradci přistupují k práci se svými klientkami.

8.1 Metodika šetření

Je mnoho metodologických přístupů, výzkumných metod a technik díky, kterým jsme během výzkumu schopni shromažďovat data. Při volbě metodiky je zapotřebí definovat si pro jakou skupinu je metodika volena, jaké mají například respondenti jazykové schopnosti a jakého cíle metodikou chceme docílit (Vlčková, 2011).

Chráska (2016) uvádí jako metody sběru dat:

- interview,
- dotazník,
- pedagogické pozorování,
- testy.

Pro sběr dat k bakalářské práci je zvolena meta interview. Interview neboli rozhovor je možno rozdělit na několik druhů. Podle Hájka (2017) můžeme rozhovory dělit na:

- strukturovaný – s otevřenými otázkami,
- polostrukturovaný – rozhovor pomocí návodu,
- problémově zaměřený rozhovor – expertní rozhovor,
- etnografický – neformální rozhovor.

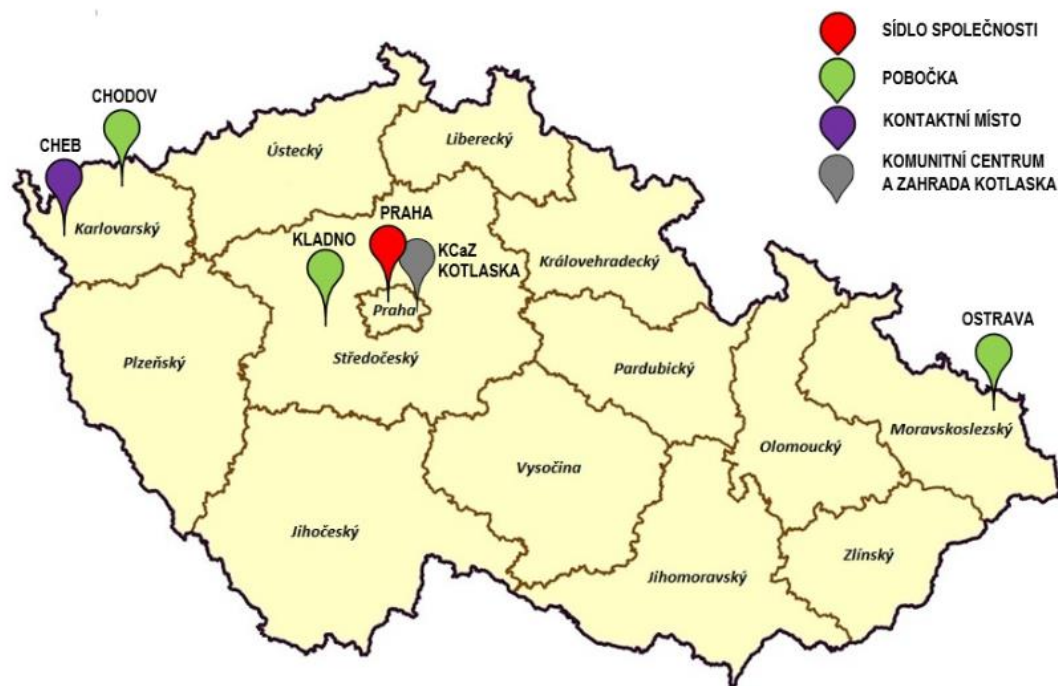
V této práci je zvolen polostrukturovaný rozhovor. Hájek (2017) polostrukturovaný rozhovor nazývá také jako návod, jelikož s připravenými otázkami lze relativně volně nakládat. Otázky bývají převážně otevřené a teoreticky odvozené, to dává

respondentovi větší prostor se k otázkám vyjádřit. Podle Chrátka (2016) má interview oproti jiným metodám výhodu a tou je navázání osobního kontaktu s respondentem.

9 Charakteristika neziskové organizace Rubikon Centrum

Rubikon Centrum je neziskovou organizací s hlavním sídlem na Praze 8. Další pobočky a kontaktní místa jsou rozmístěné po celé České republice.

Obrázek 3 - Mapa pracovišť RC

Zdroj: Rubikon Centrum

Rubikon Centrum poskytuje pomoc osobám s trestní minulostí, ale pracuje i s osobami, které ve výkonu trestu stále jsou. Vizí RC je, aby již z vězení vycházeli motivovaní lidé, kteří se na svůj život koukají jinak a chtějí začít znovu a lépe. Společně s justicí, Vězeňskou službou a jinými neziskovými organizacemi vytváří podmínky pro osoby s trestní minulostí, tak aby měli možnost dosáhnout životní změny a udržet si ji. Jednou z hlavních myšlenek je zapojování lidí s žitou zkušeností, což znamená, že si sami prošli výkonem trestu. Takových to lidí tvoří téměř 30 % zaměstnanců RC. Služby se dělí na tři skupin, pro klienty, pro zaměstnavatele a pro odbornou veřejnost. Pro méně šetření jsou důležité služby pro klienty, které jsou poskytovány zcela zdarma.

Z výroční zprávy z roku 2021 vyplývá, že 83 % klientů již prošlo recidivou a nejčastějšími klienty byli muži kolem 40 let s charakteristickými znaky:

- nezaměstnaný,
- pracovní zkušenosti z brigád,
- základní vzdělání či vyučen,
- nestabilní či žádné bydlení,
- dluhy převyšující 450 000Kč,
- závislý na omamných látkách,
- bez rodinného zázemí a přátel,
- potřeba pomoci s hledáním práce, ubytováním a s řešením dluhové situace.

Ze všech klientů tvořily 27 % ženy, což je 321 klientek za rok 2021 (Rubikon Centrum, 2021).

Obrázek 4 - Výsledky práce RC 2021

Zdroj: Rubikon Centrum

9.1 Služby pro klienty

První službou je „Hledáme práci“. Skrz tuto službu RC poskytuje svým klientům pomoc a rady při hledání legální práce. Poradci se zaměřují na hledání práce, kde klient může využít své dosavadní zkušenosti a dovednosti a v rámci rozšiřování svých kompetencí je možnost projít rekvalifikací. Dalším podstatným bodem této služby je příprava na pohovor. Poradci učí své klienty, jak mluvit o své trestní minulosti a o případných exekucích. RC má širokou síť zaměstnavatelů, kteří počítají se záznamem v trestním rejstříku a dokážou s tím pracovat. Pracovní místa určené pro kandidáty z RC mohou být například dělník ve výrobě, úklidové práce, řidič autobusu či elektrikář. Jsou i takové případy, kdy se na základě svých zkušeností a viditelné životní změny mohou kandidáti dostat například na místo asistentky/ asistenta (Rubikon Centrum, 2023).

Jedním z know-how RC je možnost tréninkového místa. Takové to místo je určeno pro kandidáty na pracovní pozici, kteří nemají pracovní zkušenosti, nebo je mají velmi omezené. Tréninková místa se uskutečňují buď u vybraných zaměstnavatelů, přímo v Rubikon Centru, nebo v komunitní zahradě Kotlaska. Klienti, kteří jsou zařazeni do tréninkového místa mohou být zaměstnáni na hlavní pracovní poměr nebo na dohodu o provedení činnosti (Rubikon Centrum, 2023). Práci na tréninkovém místě je možné vykonávat maximálně rok, ale pokud si to situace žádá je možné dobu prodloužit.

Druhou službou pro klienty je „Řešení dluhů“. V první řadě se s klienty mapují dluhy a následně se komunikuje s věřiteli. Dále se zaměřují na exekuce a případné soudní procesy. Poradci seznamují klienty s osobním bankrotem a v neposlední řadě poskytují poradenství, jak správně hospodařit s penězi a dále se nezadlužovat. V této sekci služeb figurují zkušení dluhová poradci a právníci. V případě, že má klient přístup k internetu, na webových stránkách RC je možnost spočítat si na dluhové kalkulačce například splátky v insolvenční (Rubikon Centrum, 2023).

Poslední důležitou službou pro klienty je „Poradenství pro rodiny a blízké osoby ve výkonu trestu a po výkonu trestu“. Toto je neodmyslitelná součást poskytovaných služeb, jelikož trestní minulostí nejsou postiženi jen osoby, které si prošly vězením, ale i jejich blízké okolí a rodina. V rámci této služby se poradci zaměřují na pomoc s přípravou na návrat blízké osoby z vězení, jak se zorientovat ve fungování systému

trestní justice a věznic. Zaměřují se i na velmi citlivou oblast, a to na situaci s dětmi. Dále se zaměřují na zvládnutí finanční situace, jak odsouzenému pomoci s žádostí o podmíněné propuštění, a především pomoci s tím, aby na veškeré problémy a starosti nebyli sami.

Veškeré služby se poskytují osobně, ale je i možnost telefonických konzultací. Poradci mají na své klienty telefonní čísla a skrz hovory či zprávy se navzájem informují o daných situacích, které spolu v poradenství řeší.

Přestože jsem zmínila, že pro praktickou část práce jsou důležité služby pro klienty je nutno zmínit jednu službu, která je poskytovaná jak pro klienty, tak pro zaměstnavatele. Jedná se o druhé know-how, kterým RC disponuje a tím jsou pohovory nanečisto. Simulované pohovory zaměstnavatelů s kandidáty pracovní agentury RUBIKON. Je to jedním z bodů příprav klientů na trh práce a zároveň způsob, jak se zaměstnavatelé mohou nezávazně seznámit s klienty RC. Potencionální kandidáti, kteří by se těchto pohovorů nanečisto mohli účastnit musí splňovat určité podmínky a vykazovat známky zodpovědnosti, dochvilnosti a především spolehlivosti. Pohovor nanečisto v podstatě probíhá stejně jako klasický pohovor na pracovní pozici s tím rozdílem, že z těchto pohovorů kandidáti dostanou zpětnou vazbu od personalisty, ale i od poradce. Na základě zpětné vazby mohou poradci s klienty efektivněji pracovat. Nastávají i situace, kdy personalisté kandidátovi nabídnou pracovní místo již během pohovorů nanečisto (Rubikon Centrum, 2023).

9.2 Projekty Rubikon centra

RC má na svém kontu mnoho projektů. Jedním z nejznámějších je Yellow Ribbon Run – běh se žlutou stužkou. Tento běh je zaměřený na podporu lidí s trestní minulostí a nese heslo „Uteč předsudkům“ (Rubikon Centrum, 2023). Cílem projektu je dát lidem s trestní minulostí a jejich rodinám druhou šanci, zaměřit se na prevenci kriminality a snažit se snižovat recidivu a zvýšit bezpečnost ve společnosti. Jednou z myšlenek Yellow Ribbon Run je spojení lidí napříč společností. V rámci tohoto setkání se protnou světy lidí s trestní minulostí, lidí z výkonu trestu, lidí z neziskových, ale i soukromých firem, organizací či institucí. Společně s RC Yellow Ribbon Run organizuje Vězeňská služba ČR, Probační a mediační služba a sportovec a filantrop

Tomáš Slavata. V loňském roce proběhl první běh s tématem „Podpora dětí vězněných rodičů“ a patronkou tohoto běhu se stala moderátorka Barbora Černošková. V letošním roce proběhne 8. ročník Yellow Ribbon Run, který bude věnován ženám. Každá přihláška do běhu přispěje na registraci běžce s trestní minulostí (Yellow Ribbon Run, 2023).

Dalším projektem je Komunitní zahrada Kotlaska. Tato zahrada je dostupná pro každého, kdo chce zde strávit volný čas. Na zahradě je možné pěstování vlastní zeleniny, ovoce či květin, nebo si prostor zahrady Kotlaska pronajmout například pro oslavu či firemní akci. Jedním z hlavních účelů této zahrady jsou tréninková místa pro klienty RC. Jak již bylo zmíněno v samotné charakteristice RC, tréninková místa slouží k prohlubování pracovních dovedností a návyků. V prostorách zahrady je hlavní budova, kde je možné využít humanitní pomoci v podobě potravinové banky.

Dva výše uvedené projekty jsou stálé, další projekty mají uvedené termíny zahájení a ukončení, jsou jimi například:

- Šance na bydlení,
- Společně na dluhy,
- Na našem hlase záleží,
- Plán pro RESCALED na období 2022–2025,
- Naplnění Bangkok Rules v ČR (Rubikon Centrum, 2023).

9.3 Rozhovory

Níže přepsané rozhovory proběhly koncem února roku 2023 v prostorách Rubikon Centra Praha a v prostorách věznice Světlá nad Sázavou. Po předchozí domluvě jsem měla možnost provést rozhovory s dvěma poradci RC a dvěma klientkami RC. Ženy ve výkonu trestu byly vybrány pracovníky věznice. Rozhovory ve věznici proběhly také koncem února 2023. Měla jsem možnost rozhovory uskutečnit se čtyřmi ženami, ale veškeré získané informace byly uvedeny velmi stroze. Ženy moc sdílné nebyly a doptávání v dané situaci nebylo vhodné. Tato práce velmi často odkazuje na služby poskytované ženám ve výkonu trestu. Je to z toho důvodu, že práce neziskových organizací může začít již ve věznici a tím pádem dopad poskytovaných služeb může být u klientek viděn již po opuštění věznice. Před každým rozhovorem byl respondent požádán o souhlas citování jeho odpovědí. Všichni respondenti mi tento souhlas udělili. Každý z respondentů měl možnost uvést své jméno, nebo odpovídat anonymně.

Rozhovor s klientkami F. a P. po výkonu trestu:

Kolik je Vám let?

F. - „Je mi 41 let“

P. - „42 let mi je.“

Kolikrát jste byla ve výkonu trestu?

F. - „Jednou.“

P. - „Ve výkonu jsem byla třikrát.“

Jak dlouho jste po výkonu trestu?

F. - „Bude to rok.“

P. - „Rok a dva měsíce.“

Máte děti?

F. - „Ano mám.“

P. - „Nemám děti.“

Byla jste před nástupem do výkonu trestu zaměstnaná?

F. - „Byla, ale asi dva roky před nástupem do vězení.“

P. - „Nebyla, když nad tím tak přemýšlím, tak ani jednou. Poprvé a podruhé co jsem do výkonu nastupovala, tak to jsem šla z ulice. A teď naposledy už jsem alespoň bydlela u kamarádky, ale zaměstnaná jsem také nebyla.“

Co Vám práce, kterou jste vykonávala dříve dala?

F. - „Zkušenosti, do života i celkově pracovní.“

P. - bez odpovědi

Vnímala jste potřebu být po propuštění zaměstnaná?

F. - „Ano a opravdu hodně.“

P. - „Ano vnímala. Chtěla jsem žít normální život.“

Byla jste pracovně zařazena ve výkonu trestu?

F. - „Ano byla a dělala jsem ve fabrice u pásu.“

P. - „Ano, byla a velmi mě to překvapilo. Před výkonem mi diagnostikovali schizofrenii a nikomu to nevadilo. Pracovala jsem celé dva roky na callcentru. Bylo to náročné, ale měla jsem radost, že můžu vyklouznout z prostoru vězení a bavilo mě to.“

Je něco, co Vám tato pracovní zkušenost dala?

F. - „Řekla bych, že ano a hlavně vím, že bych už u pásu pracovat nechtěla.“

P. - „Zkušenosti jako pracovnice callcentra a zároveň finanční nezávislost ve vězení. Díky práci mi ten trest strašně rychle utekl, takže i to беру jako pozitivum. A hlavně mi to dalo dobrý pocit, že to i přes nemoc zvládám. Dostala jsem papír, že kdybych měla zájem, firma pod kterou jsem dělala v tom callcentru, mě zaměstná i po výkonu. A to na mě působí tak, že nějaké kvality mám, že mám co nabídnout.“

Co pro Vás znamená „být zaměstnaná“?

F. - „Že chci docházet někam, kde mi bude dobře. Vykonávám práci, co mě baví.“

P. - „Finanční nezávislost a dobrý pocit, že stojím na svých nohách.“

Měla jste domluvené zaměstnání, do kterého nastoupíte hned po propuštění?

F. - „Ne neměla.“

P. - „Vlastně ne, ale před posledním výkonem jsem docházela do Magdaleny, kde mi pomáhali se závislostí. Pak jsem si šla odsedět trest a byli jsme domluveni, že po výkonu se tam vrátím na léčení. V rámci léčení jsem byla dobrovolnicí na levandulové zahradě, pracovala jsem se sazenicemi a asi jsem se jim osvědčila, protože mám teď možnost tam pracovat na smlouvu a starat se nejen o sazenice, zahradu, ale i o e-shop.“

Jaké byly Vaše první kroky k tomu, abyste si našla zaměstnání?

F. - „Kontaktovala jsem Rubikon a byla sem přiřazena k poradkyni, se kterou jsem zaměstnání řešila.“

P. - „Šla jsem hnedka na pracák a hledala jsem v novinách.“

Jste momentálně zaměstnaná?

F. - „Ano jsem.“

P. - „Ta práce v Magdaleně je sezónní, takže až od 20. března.“

Vnímala jste nějaké překážky, při nástupu do zaměstnání?

F. - „Trestní rejstřík, to bych vnímala asi jako jedinou překážku. Vždycky to byl hlavní důvod proč mě do práce nepřijali.“

P. - „Ani ne, spíš třeba ta spolupráce s pracákem ta byla složitá. Jednou jsem na pracák dorazila později a už mě vyhodili.“

Je nějaká překážka, která pro Vás byla opravdu nejtěžší?

F. - „Záznam v rejstříku a pro mě pak i to čestné odmítání.“

P. - „Nic mě nenapadá.“

V průběhu hledání práce, pomáhal Vám někdo s hledáním zaměstnání?

F. - „Ano, poradkyně v RC a moje maminka.“

P. - „Já jsem k zaměstnání díky bohu přišla skrz léčení v Magdaleně. Ale kdybych tu práci neměla, tak určitě v RC. Do RC docházím už nějakou dobu, ale řešíme jen dluhy.“

Využíváte služeb některých neziskových organizací?

F. - „Ano služeb Rubikon centra.“

P. - „Ano využívám služby Magdaleny a Rubikon Centrum.“

Jaké neziskové organizace využíváte?

F. - „Docházím ještě do Sananimu.“

P. - „Magdalena a Rubikon.“

S čím Vám neziskové organizace pomáhají?

F. - „Rubikon Centrum mi pomáhal hodně s prací a bydlením. V Sananimu se zaměřujeme na alkohol.“

P. - „Magdalena mi pomáhá se závislostmi a duševní poruchou. Rubikon naopak pomáhá s dluhy.“

Jak vnímáte pomoc neziskové organizace, jsou poskytované služby dostačující nebo spíše ne?

F. - „Podle mého názoru jsou dostačující, ale záleží na každém, kdo co od neziskovky očekává. I přesto, že máme za zády poradce, který nám opravu velmi pomáhá, je dobře že vše stojí především na nás jako na klientech. Vše si musíme zařídit sami, přestože máme možnost mít doprovod poradce, pořád je to moje starost.“

P. - „Jsou vysoce nadstandartní. Někdy si říkám, ještě že jsem závislá a trestaná, kdo by mi jinak pomohl s dluhy a se vším. Já si ani nepřipadám znevýhodněná tím, že jsem byla závislá a trestaná, díky tomu jsem se dostala mezi tolik lidí mezi, které bych se normálně nedostala.“

Všímáte si na sobě nějaké změny od doby, co spolupracujete s neziskovou organizací?

F. - „Cítím se víc stabilní a adaptovanější na běžný život.“

P. - „Vnímám, že díky RC ze mě spadl obrovský balvan dluhů, takže bych řekla že asi lepší pocit, jako bych se mohla lépe nadechnout.“

Doporučila byste služby neziskové organizace i jiným ženám, ať už ženám ve VTOS či po propuštění?

F. - „Určitě ano, služby RC, které využívám mohou být užitečné pro mnoho žen, které si prošli nelehkou situací, ať už to bylo vězení nebo se dostaly do dluhů.“

P. - „Určitě ano.“

Rozhovor se čtyřmi ženami M. / Z. / R. / A. ve výkonu trestu:

Kolik je Vám let?

M. - „Je mi 44 let.“

Z. - „Minulý měsíc jsem měla 31. narozeniny.“

R. - „55 let.“

A. - „Je mi 26 let.“

Kolikrát jste byla ve výkonu trestu?

M. - „Jedenkrát.“

Z. - „Šestkrát.“

R. - „Poprvé.“

A. - „Jedenkrát.“

Zbývá Vám do propuštění méně jak 1 rok?

M. - „Zbývá mi dokonce trestu rok a půl.“

Z. - „Ne.“

R. - „Ne, ještě dva roky tu budu.“

A. - „Ne, zbývá mi rok a půl.“

Máte děti a jak případně řešíte jejich péči?

M. - „Ano mám dceru, a péči jako takovou už neřeším, je dospělá a má svou rodinu.“

Z. - „Ano mám, a je v pěstounské péči mých rodičů. Jsme v kontaktu telefonicky a když je možnost, tak návštěvami.“

R. - „Nemám.“

A. - „Nemám děti.“

Byla jste před nástupem do výkonu trestu zaměstnaná?

M. - „Ano byla.“

Z. - „Zaměstnaná jsem před výkonem trestu nebyla.“

R. - „Ano byla.“

A. - „Ano byla jsem zaměstnaná.“

Co Vám práce, kterou jste vykonávala dříve dala?

M. - „Řekla bych, že mi dala dobré zkušenosti, které mohu využít v budoucím zaměstnání. Nějaká pracovní spolehlivost, pracovala jsem ve skladu a měla jsem částečně na starosti evidenci toho, co ve skladu bylo. Bavilo mě to.“

Z. - bez odpovědi

R. - „Práce, kterou jsem před výkonem dělala, byla hlavně finančním zajištěním. Byl tam fajn pracovní kolektiv a měla jsem pocit, že odvádím dobrou práci.“

A. - „Pracovala jsem v baru a ve striptýz baru. Tyto dvě práce mě uživily hezky, díky nim jsem si našla i dobré přátele, ale zároveň jsem tam i spáchala trestný čin.“

Vnímáte potřebu být v budoucnu zaměstnaná?

M. - „Rozhodně budu po výstupu pracovat, nebo se alespoň snažit. Práce mě baví, takže určitě potřebu být zaměstnaná vnímám.“

Z. - „Ano vnímám. Beru to jako jeden z úkolů, abych mohla mít své dítě v péči.“

R. - „Ano, je to něco bez čeho se v běžném životě neobejdu.“

A. - „Ano.“

Jste ve výkonu trestu pracovně zařazená?

M. - „Nejsem, studuji odborné učiliště.“

Z. - „Studuji.“

R. - „Nejsem, dodělávám si vzdělání.“

A. - „Nejsem, chodím do školy ŠVS, což je školské vzdělávací středisko“

Co pro Vás znamená být zaměstnaná?

M. - „Být v něčem prospěšná, práce mě naplňuje a je pro život důležitá.“

Z. - „Možnost žít normální život a mít rodinu pohromadě.“

R. - „Celkově být zařazena do běžného života a zdroj financí.“

A. - „Možnost lepšího života, než mají lidé, kteří nepracují.“

Řešíte budoucí zaměstnání?

M. - „Spíš o tom jen přemýšlím, ale jsem si jistá, že až vyjdu ven na svobodu, prostě si práci najdu. Nikdy jsem hledáním práce problém neměla.“

Z. - „Ještě to bude chvíli trvat, než budu propuštěna, takže zatím jen povrchově.“

R. - „Po propuštění mám práci zajištěnou. Nastoupím do stejného zaměstnání jako před výkonem.“

A. - „Ano, po výkonu trestu mám již zařízenou práci v restauraci díky rodině.“

Pomáhá Vám někdo s hledáním a řešením zaměstnáním?

M. - „Ne, vše si řeším sama. Občas pracuji se sociální pracovníci, která mi v určitých oblastech pomáhá ale jinak nikdo.“

Z. - „Spolupracuji s neziskovkou, ale hlavně mi pomáhá rodina.“

R. - „Nepomáhá, už mám práci zajištěnou.“

A. - „Teď během výkonu mi hodně pomáhá rodina. Podporuje mě ve všech směrech, které ji připadají rozumné.“

Přemýšlela jste o spolupráci s neziskovou organizací Rubikon Centrum?

M. - „Všimla jsem si letáku, které tu máme. A ano, přemýšlela jsem o tom, že bych do RC napsala, ale ještě jsem to neudělala.“

Z. - „Ano přemýšlela, a už jsem s RC byla i v kontaktu. Teď se, ale naše spolupráce přerušila z důvodu dlouhého trestu.“

R. - „Ne.“

A. - „S RC nespolupracuji, jsem ve spolupráci s organizací Podané ruce. A ani jsem nepřemýšlela, že bych RC kontaktovala, pokud si to pamatuji dobře RC pomáhá s prací a dluhy a já ani jedno neřeším.“

Jak vnímáte pomoc neziskové organizace?

M. - bez odpovědi

Z. - „Takto zpětně nemají chybu, vynikající spolupráce.“

R. - bez odpovědi

A. - „Podané ruce hodnotím velmi dobře, díky nim jsem se dokázala posunout v mnoha směrech.“

Co Vám pomoc neziskové organizace přináší/ co vám dává?

M. - bez odpovědi

Z. - „Naději na normální život. Bohužel je to víc a víc náročné.“

R. - bez odpovědi

A. - „Naději a důvěru v sebe sama.“

Doporučila byste služby neziskové organizace i jiným ženám ve VTOS a proč?

M. - bez odpovědi

Z. - „Ano, věřím, že by RC mohlo pomoci i jiným ženám. Myslím si, že spolupráce s RC je užitečnější u žen ve výkonu, které mají krátký trest, nebo jim končí. Celkově bych řekla, že je dobré, když nám někdo pomůže se zaměstnáním jak tady, tak na svobodě. Po výkonu to určitě nebude lehké, protože se záznamem v rejstříku najít dobré zaměstnání bude prostě náročné.““

R. - bez odpovědi

A. - „Určitě a hlavně těm, které si nevěří a měli problém s drogami.“

Budete chtít s neziskovou organizací spolupracovat i po propuštění?

M. - bez odpovědi

Z. - „Uvidíme, jak jsem říkala mám dlouhý trest, ale kdybych to měla říct teď, tak si myslím, že ano.“

R. - bez odpovědi

A. - „Ano, ráda bych.“

Řešíte s neziskovou organizací zaměstnání?

M. - bez odpovědi

Z. - „Vzpomínám si, že jsme něco málo řešili.“

R. - bez odpovědi

A. - „Ne, není potřeba.“

S jakými neziskovými organizacemi zaměstnání řešíte a jak?

M. - bez odpovědi

Z. - „Spolupracovala jsem tedy s Rubikonem a jak? Hodně jsem se zaměřovali na to, co jsem v minulosti dělala, jakém mám zkušenosti a co bych mohla udělat během výkonu pro to abych se v něčem zlepšila.“

R. - bez odpovědi

A. – bez odpovědi

Rozhovor s poradkyněmi RC „Bety“ a „Majdou“:

Jak dlouho pracujete v RC?

B. - „Za měsíc to budou dva roky.“

M. - „V Rubikonu pracuji dva roky.“

Na jaké pozici v RC jste?

B. - „Jsem odborná poradkyně se specializací na dluhy.“

M. - „Pracuji na pozici odborné poradkyně.“

Jak jste se k této práci dostal/a?

B. - „Hledala jsem něco jiného než běžné brigády v gastronomii či kavárnách a zjistila, jsem, že by pro mě byla ideální nezisková organizace. Do Rubikonu jsem se dostala přes kamaráda. Nečekala jsem, že by mě vzali na odbornou pozici a ono to vyšlo.“

M. - „Chtěla jsem začít studovat obor resocializační a penitenciární pedagogika, vyhledávala jsem si organizace, které s touhle cílovou skupinou pracují, a tak jsem objevila Rubikon a začala jsem tady dělat dobrovolníka. RC mi nabídlo, ať zkusím výběrové řízení na pozici poradce a ono to vyšlo.“

Kdo jsou vaši klienti a je pro ně něco typické?

B. - „Moji klienti jsou převážně ženy, jezdím i do ženských věznic, ale mám klienty i muže. Většina mých klientů je opravdu nízkoprahová, co se týče jejich životní situace. Většinou se jedná o klienty, kteří řeší zaměstnání, dluhy a celkovou stabilizaci svého života, často nemají dodělanou školu, respektive učňák. Mám málo klientů, kteří by se nesešli se závislostí. Klientky mají často zkušenosti s domácím násilím a špatnými vztahy. Ale jinak co se týče životních situací klientů, tak jsou opravdu různé.“

M. - „Naši klienti jsou lidi s trestní minulostí. Ale my pracuje hlavně s těmi, kteří chtějí nějakou životní změnu. Co mají společného je asi i to, že si prošli například v dětství nějakým traumatem, bývají z disfunkčních rodin. Často se již v mládí dostanou do střetu se zákonem.“

Jaké jsou hlavní úkoly poradce RC?

B. - „Práce poradce je velmi pestrá. Podle kompetencí bych řekla, řešit a pomoci najít práci a řešit dluhy. To je jedna velká část celého poradenského procesu. My jako poradci jsme spojka s normálním světem, od kterého se klient může připadat oddělený. Dále klienty podporujeme a snažíme se o stabilizaci. „

M. - „Mezi hlavní úkoly bych zařadila samozřejmě pomoc a podporu klientů, dále komunikaci s kolegy a dělat něco jako prostředníka mezi klientem a státním sektorem jako je například úřad práce.“

Máte nějaké vyloženě rutinní úkoly?

B. - „Mám většinou hodně papírů ohledně dluhů, sepisování dluhů a sepisování žádostí, přepisování životopisů do počítače. Dále třeba hodně telefonování.“

M. - „Administrativa, zápisy ze schůzí, vše musíme evidovat. Pak například to, čím si musíme projít s novým klientem, vyplňování základních informací.“

Jak byste popsal/a svůj (běžný) den v práci?

B. - „Mám velmi flexibilní pracovní dobu, ale většinou to je tak, že přijdu a udělám si kávu. Zopakuji si, s kým mám mít ten den schůzky, co jsme s klientem řešili minule. Pak obvolat své klienty, nebo respektive mít nějakým způsobem nad svými klienty přehled.“

M. - „Každý den je jiný, ale běžný den bych popsala tak, že přijdu do práce dám si kávu, zapnu počítač a podívám se na emaily, projdu si, s kým bych se ten den měla sejít a komu mám zavolat. Často sjednávám zaměstnavatele k pohovorům na nečisto.“

V jakých oblastech RC poskytuje odborné poradenství?

B. - „Určitě sem patří dluhy a finance, práce, vzdělání a celkově pojem kariéra. Řešíme i bydlení, a to teď dokonce budeme mít oficiální projekt na bydlení.“

M. - „Rubikon doposud měl dva pilíře a tím byly zaměstnanost a zadluženost a teď nově vznikl i pilíř bydlení. Ale měli bychom být jako poradci schopni otevřít všechna

témata, se kterými klient přijde, ale pokud vycítíme, že tam naše odbornost končí, tak klienta přeměrovat jinam, například na adiktologické kliniky.“

S jakými tématy k vám klienti chodí?

B. - „*Témata jsou především práce, dluhy a bydlení.“*

M. - „*Témata bývají hlavně práce a dluhy. Ale my většinou naukneme i jiné téma než jen to, se kterým klient přijde, protože často souvisí jedno s druhým. A další téma bývá bydlení hlavně u klientů ve výkonu trestu.“*

Označil/a byste nějaká témata za ty nejčastější?

B. - „*Ty nejčastější je práce a bydlení. Tyhle dvě témata jsou velmi hraniční jde o to, že se tady člověk pohybuje na hraně a může skončit na ulici a bez finančních zdrojů.“*

M. - „*Zaměstnání, a bydlení.“*

Jakým způsobem s klienty řešíte potřebná témata?

B. - „*Máme poměrně dost nástrojů, ale určitě to stojí na osobních setkáních. Máme i přechodné poradenství, když je dá se říct jednoduchá zakázka a tam už se dá využívat i telefonní konzultace nebo email.“*

M. - „*Mám radši osobní setkání, pak už záleží na tom, co s klientem řeším, například něco praktického jako je třeba CV. Jinak vždy se snažíme otevřít všechna témata, takže hlavně mapujeme a doptáváme se. Ale klient má právo říct, že tohle téma řešit nechce a já to musím respektovat.*

Jsou témata, která řeší jen ženy ať už ve výkonu či po?

B. - „*Ze zkušenosti jsou pro klientky častější téma děti. Bohužel jsem se s nimi ještě nedostala do fáze řešení, většinou jde o takové téma na popovídání, něco, co je trápí.“*

M. - „*Jednou jsem měla klientku, která byla obětí domácího násilí. Šlo tedy o psychické týrání, které pak přešlo i v to fyzické. Tak to bylo poprvé, kdy jsem tohle*

téma řešila. Ale to neznamená, že nemůže být psychicky, nebo fyzicky týrán i muž, jen jsem se s tím nesetkala.“

Máte nějaké témata vy jako RC, která řešíte pouze se ženami?

B. - „*Jako RC vyloženě ne, ale osobně s klientkami řeším hlavně vztah. Je to velmi citlivé, ale důležité téma. Téma vztahy nejsou naší zásadou, ale neznamená to, že se jako poradci RC neptáme, nic méně záleží, jak moc se nám klienti v této oblasti otevřou.“*

M. - „*Řekla bych, že RC nemá taková témata, ale když mám s klientkou už nějak vybudovaný vztah, tak ta spolupráce je daleko otevřenější. Možná více řešíme vztahy a děti.“*

Máte nějaké metody, které využíváte jen pro klientky ve i po výkonu?

B. - „*Nemáme, jen se pracuje na projektu Bangkok rules, ale jinak nic nemáme.“*

M. - „*Asi spíš ne.“*

Máte nějaké speciální metody pro poskytnutí pomoci v rámci „nového“ vstupu na trh práce?

B. - „*Řekla bych, že ano. Za metodu bych označila tréninková místa, které poskytujeme buď u sjednaných zaměstnavatelů nebo u nás v RC. Jsou určena většinou klientům, kteří prakticky nemají žádné pracovní zkušenosti. Dále třeba pohovory na nečisto, je to něco jako speed dating mezi zaměstnavatelem a klientem. Moc hezky to funguje a ženy i takto získávají oficiální pracovní místa, na která nastupují po výkonu trestu.*

M. - „*Máme nějaké principy, jak s klientem postupovat při práci. Můžeme sem zařadit i tréninková místa, která poskytujeme klientům k prohloubení zkušeností. Pohovory na nečisto, také způsob, jak s klienty pracovat. Ty fungují na principu speed dating mezi zaměstnavatelem a klientem RC.“*

Můžete metody aplikovat / využívat u všech svých klientů?

B. - „Dá se říct, že jsou aplikovatelné na všechny klienty. Záleží na schopnostech klienta, takže například nebudeme dávat klienta na tréninková místa, pokud je schopný zvládnout volný pracovní trh a naopak, Takže je to velmi proměnlivé.“

M. - „Může, ale zároveň vybíráme takové klienty, aby jim to k něčemu bylo a pomohlo jim to.“

Může poradce RC poskytovat i skupinové poradenství?

B. - „My hlavně poskytujeme individuální a skupinové poradenství vyloženě neděláme. Ve věznicích takto probíhají úvodní sezení, kde se sešel poradce a potencionální klienty, nebo třeba besedy.“

M. - „Věřím, že můžeme, ale to by šlo spíše o nějaký kurz nebo besedu. Jinak v tom smysl nevidím.“

Dělíte v některých případech své klienty na muže a ženy?

B. - „Jediné, jak je to dělené je skrz věznice, máme ženské i mužské věznice, jinak v RC klienty takto nedělíme.“

M. - „Jediné kdy to takto dělíme je, věznice. Dojíždíme do ženských i mužských věznic, ale jinak klienty nerozdělujeme, snažíme se ke všem přistupovat stejně.“

Jsou témata, která řešíte jen se ženami ať už ve výkonu či po?

B. - „Asi děti a vztah, ale neřekla bych že jenom se ženami.“

M. - „Určitě děti, ty s ženami řeším daleko častěji než s muži.“

Co bylo to hlavní, co Vás přesvědčilo v RC pracovat?

B. - „Přišlo mi to jako strašně zajímavá příležitost a když jsem se s RC seznámila víc tak jsem si potvrdila, že je opravdu takové, jaké jsem si myslela.“

M. - „Cítím se tu dobře a mám ráda naši cílovou skupinu.“

Co Vás v této práci naplňuje?

B. - „*Poslední dobou nad tím přemýšlím a snažím se, aby to byly ty jednotlivé setkání s klientem. I to že, když o to má klient zájem tak mu můžu pomoci. A samozřejmě prostředí Rubikonu a kolegové.*“

M. - „*Kolektiv kolegů, klientů, i když to bývá náročné. A celkově náplň práce.*“

Co pro Vás znamená práce v RC?

B. - „*Skvělá příležitost, jsem za tuhle práci strašně vděčná. Zároveň to pro mě znamená nést nějakou zodpovědnost, a to že dělám něco, co má smysl. Je to pro mě zodpovědnost a pocta.*“

M. - „*Poslání.*“

Co Vás motivuje k práci?

B. - „*Baví mě to, nedovedu si představit lepší práci.*“

M. - „*Pocit, že se stále vyvíjím, a že můžu pomáhat lidem.*“

Jaké jsou z Vašeho pohledu největší přínosy vaší práce?

B. - „*Celkový přínos RC je, že opravdu pomáhá lidem. Lidem, kteří byli připraveni na změnu, ale už sami nevěděli, jak dál, tak od toho tu RC je.*“

M. - „*Dávám osvětu svému okolí. Sebevzdělávání v rámci přínosu pro sebe. A pro klienty, že jim můžu pomoci i mojí přítomností.*“

Jak relaxujete, kde berete síly pro práci s dalšími klienty?

B. - „*Chodím na terapii, v rámci sebepéče. Sportuji, hraji na kytaru, trávím čas s přáteli a mám doma dvě kočky, tak ty mi přinášejí radost.*“

M. - „*Chodím na psychoterapii máme tu supervize i intervize, ale někdy těch emocí je moc. Takže se snažím nějaké věci tolik neřešit. Chodím tančit a celkově sportuji.*“

Máte nějaké své nápady nebo doporučení pro práci s klientkami?

B. - „Často se setkávám s tím u žen, že když mají v péči děti, tak je možná větší problém než rejstříky, že nezvládnou celý úvazek. Tak na to bych se chtěla zaměřit.“

M. - „U klientek je velmi důležité nabrat sebevědomí, takže na to bych se určitě zaměřila víc. Podporovat je v tom, jak vnímají sami sebe a nepodceňovat se, ženy jsou prostě jiné než muži.“

9.4 Vyhodnocení výzkumných otázek

V podkapitole jsou uvedeny výzkumné otázky, které jsou směřovány na každou z oblastí. Nejprve vyhodnocení výzkumných otázek zaměřené na ženy po výkonu trestu, následně otázky zaměřené na ženy ve výkonu trestu a závěrem otázky cílí na poradce RC.

- **Vyhodnocení výzkumných otázek vztahující se k ženám po výkonu trestu.**

1. Jak ženy po výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?

Z rozhovoru vyplývá, že obě oslovené ženy těsně před nástupem do výkonu trestu zaměstnané nebyly. Obě ženy práci vnímají jako hlavní součást běžného života, finanční nezávislost a pocit soběstačnosti. Ženy měly možnost ve výkonu trestu pracovat, což jim dalo určité zkušenosti pro budoucí vstup na trh práce. Přestože ani jedna z žen neměla po opuštění vězení práci sjednanou, nyní jsou obě zaměstnané.

Dle mého názoru, tím že obě ženy jsou v tuto chvíli zaměstnané, obě působí daleko více sebejistě. Možnost práce ve výkonu trestu je pro ženy velkou výhodou, nejen že si ve vězení prohloubily pracovní zkušenosti, měli finanční nezávislost, ale i čas ve výkonu trestu rychleji utíká. Obě z žen během rozhovoru působily dojmem, že práce, kterou teď dělají je baví a mají i ze sebe daleko lepší pocit.

2. Jaké překážky při vstupu na trh práce nejčastěji řeší?

Jedna z žen uvedla především záznam v trestním rejstříku. Druhá žena k této otázce přistupovala poměrně s nadhledem a uvedla, že ji žádná překážka nenapadá.

Tato otázka byla spíše pro ověření toho, co jsem si já osobně myslela. Trestní rejstřík je pro ženy s trestní minulostí velkou překážkou. Zároveň mě jedna z oslovených žen velmi překvapila, jak optimisticky odpověděla. Nevnímalala žádné překážky, naopak své zkušenosti s vězením a závislostí brala pozitivně.

3. Vyhledávají ženy po VTOS pomoc u neziskových organizací a jak jsou s poskytovanými službami spokojené?

V rozhovoru byly uvedeny tři neziskové organizace Rubikon Centrum, Sananim a organizace Magdalena. Z výpovědí se ženy v RC zaměřují na téma práce, bydlení a dluhy a ve zbylých organizacích se zabývají především závislostmi. Obě ženy služby neziskových organizací hodnotí pozitivně, jelikož i na sobě pocítují pozitivní změny právě díky spolupráci s neziskovými sektory. Na základě toho by určitě služby všech zmíněných organizací doporučily ženám s trestní minulostí, ale i ženám, které ve výkonu stále jsou.

Spolupráce s neziskovými organizacemi vidím jako jednu z hlavních cest, po které se ženy s trestní minulostí mohou vydat. Obě ženy s některou z organizací spolupracovaly již před výkonem trestu, ale i během něj, a i po propuštění. Z toho mi vyplývá, že služby jsou pro ženy poskytované ve vysoké kvalitě. Velmi mě zaujalo, že je možné i během léčení či celkové spolupráce s organizací získat zaměstnání. Takové štěstí měla jedna z oslovených žen a díky tomu z ní vyzařovala obrovská radost.

• **Vyhodnocení výzkumných otázek vztahující se k ženám ve výkonu trestu.**

1. Jak ženy ve výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?

Většina oslovených žen, byla před výkonem trestu zaměstnaná, a proto o návratu na trh práce po výkonu již přemýšlí. Po skončení trestu mají dvě z žen již zajištěné zaměstnání. Celkově ženy o práci uvažují jako o zdroji financí, ale zároveň i jako o prostoru k seberealizaci a součásti normálního života.

Myšlenky o zaměstnání na svobodě přichází zejména, když se blíží konec vykonávaného trestu. Velmi záleží na osobnosti ženy, která výkon trestu vykonává.

Jsou takové, které vědí, že se po propuštění do vězení vrátí ani ne za týden a trápení jim z toho nevzniká. Nebo jsou takové ženy, které se již v průběhu výkonu nad otázkou práce zamyslí a ví, že se ve vězení již objevit nechtějí. Finanční nezávislost je jedním z motorů pro to, aby si ženy po výkonu práci našly. Dalším motorem pro nalezení práce jsou děti, většina z dětí je v pěstounské péči a dokud žena nebude finančně zajištěná a nebude mít kde bydlet, dítě jim do péče vráceno nebude.

2. Co ženám ve výkonu trestu přináší možnost být během výkonu trestu pracovně zařazená?

Všechny čtyři ženy v rámci výkonu trestu studují. Tato výzkumná otázka na základě rozhovorů zodpovězena nebyla.

Možnost být ve výkonu trestu zaměstnaná mi přijde jako velká výhoda a způsob získat alespoň nějaké pracovní zkušenosti. V tomto případě je možnost studia také skvělou možností pro osobní posun, jelikož většina žen, které byly ve střetu se zákonem vzdělání nemá.

3. Vyhledávají ženy ve VTOS pomoc u neziskových organizací v rámci návratu na trh práce?

Pouze dvě z žen s neziskovými organizacemi spolupracují, nebo alespoň spolupracovali. Přestože jejich výkon trestu je stále aktuální, i tak organizace *Podané ruce* a *Rubikon Centrum* poskytují podporu a potřebné služby, které během výkonu ženy velmi oceňují. Velkou výhodou spolupráce s nevládními organizacemi je ta, že je možné ve spolupráci pokračovat prakticky okamžitě po opuštění věznice. Tuto možnost obě ženy zvažují.

V rámci návratu na trh práce, je potřeba vnímat délku trestu. Pokud je trest dlouhý, některé poskytované služby nemusí být v danou chvíli potřebné. To bych řekla, že vychází z těchto čtyř rozhovorů. Některé z žen mají trest dlouhý, a i to je pro neziskové organizace signál, že tam by spolupráce v rámci hledání zaměstnání neměla prozatím význam.

4. Jak moc jsou ženy ve výkonu trestu se službami neziskových organizací spokojeny?

Oslovené ženy, které s neziskovými organizacemi spolupracují či spolupracovaly, služby hodnotí velmi kladně. Spolupráce s neziskovým sektorem ženám dává naději na normální život a možnost se posouvat, jak osobně, tak například profesně. Zkušenost se službami RC zaměřené na zaměstnání, měla pouze jedna z žen. Přestože již ve spolupráci není, zpětně práci RC hodnotí pozitivně. Uvědomila si, co by od své budoucí práce chtěla, jaké má možnosti a celkově co ji po propuštění čeká v rámci návratu na trh práce.

Z rozhovorů na mě působilo, že ženy jsou vděčné za jakoukoli pomoc. Zároveň práce neziskových organizací má pozitivní vliv i na myšlení žen. Pocit, že na problém nejsou sami a mají se o koho opřít a nechat si poradit v nich vyvolává pocit jistoty. Ovšem opět záleží na tom, jak žena uvažuje o změně svého dosavadního života a pokud svůj způsob života vůbec měnit chce.

- **Vyhodnocení výzkumných otázek vztahující se k poradcům RC.**

1. Jaká je náplň práce poradců pracujících s jejich cílovou skupinou?

Cílovou skupinou poradců jsou osoby s trestní minulostí řešící zaměstnání, dluhy a bydlení. Pracovní náplň obsahuje setkávání s klienty, telefonické konzultace, komunikaci se státními orgány a konzultace s kolegy. Úkolem je zároveň zaměřovat se na podporu a celkovou životní stabilizaci klienta.

2. Jaká nejčastější témata poradci řeší se ženami ve i po výkonu trestu?

Poradci pomáhají klientům ve dvou oficiálních oblastech, kterými jsou dluhy a zaměstnání. Tato témata řeší s ženami, ale i s muži. V rámci poskytování pomoci se dotýkají i jiných témat jako je například bydlení. Poradkyně uvedly, že žádná oficiální témata pro ženy jako RC nemají, ale obě se při práci se svými klientkami dotýkají vztahů a dětí. Pro ženy je tato oblast citlivější než pro muže, neznamená to, že by to s muži neprobírali, ovšem ženy se v tématu vztahy a děti více otevrou.

Každá z neziskových organizací má nějaké hlavní oblasti, kterým se profesionálně věnuje a není v lidských silách profesionálně zaštitit všechna témata, která by

klientkami chtěla řešit. Poradci se nepovažují za psychology ani psychiatry, ví kde mají profesní hranici.

3. Jak poradci RC poskytují poradenství pro svou cílovou skupinu?

Poradci s cílovou skupinou pracují zejména individuálně na osobních setkáních. Jsou možné i telefonní konzultace či úvodní besedy. Vychází z mnoha metod, které při práci s klienty používají, řadí sem například tréninková místa či pohovory nanečisto. Tyto metody jsou aplikovatelné na ty klienty, u kterých to poradce shledá nejvíce potřebné a užitečné.

Z pohledu RC mám dojem, že způsob, jak poradci s klienty pracují je naprosto dostačující a jiný způsob spolupráce si nedovedu ani představit. Tréninková místa a pohovory nanečisto jsou pro mě něco co velmi oceňuji a vnímám to jako jeden z nejlepších způsobů práce s klienty.

4. Ve kterých oblastech se poradci zaměřují pouze na ženy?

Rubikon Centrum vyloženě témata, která by se řešila pouze s ženami nemá. Poradci z vlastní zkušenosti tvrdí, že velmi časté téma, kterého se s klientkami dotýkají jsou vztahy. Nicméně toto téma není oficiálním pilířem RC.

Tato výzkumná otázka by se dala propojit s otázkou na témata, která poradci nejčastěji s klientkami řeší. Vztahy jsou velmi citlivé téma a je jen na klientce, jak moc bude sdílná. Nicméně téma vztahy vnímám jako důležitou součást poradenství, na kterou by se poradce měl zaměřit při mapování života klientky.

5. Jak poradci svou práci s klientkami vnímají?

Poradci svou práci vnímají především jako poslání a šanci pomoci těm, kteří se nachází v nelehké situaci. Ovšem v rámci své práce by se chtěli oficiálně více zaměřit na vztahy a poskytovat ženám větší oporu v rámci jejich sebevědomí jak v osobním životě, tak na pracovním trhu.

Měla jsem možnost uskutečnit rozhovor s poradkyněmi RC, které svou práci vnímají jako poslání. Toto označení se mi velmi líbilo, jelikož z toho cítím pokoru a zodpovědnost, kterou vůči své práci cítí.

9.5 Vlastní doporučení

Na základě výsledků výzkumného šetření bylo zjištěno, že služby RC, které jsou ženám s trestní minulostí a ženám ve výkonu trestu poskytované, jsou jimi hodnocené jako dostatečné až nadstandardní. Osobně s klientkami souhlasím. Služby, které jsou klientkám dostupné ať v rámci zaměstnání či dluhů, jsou poradci poskytované kvalitně a profesionálně. Díky rozhovorům s poradkyněmi RC bylo možné zjistit, jak svou práci vnímají a jak k ní přistupují. Poskytnutí pomoci někomu, kdo ji potřebuje a jeví o ni zájem, vnímají jako poslání a zodpovědnost.

Přestože služby RC a práci poradců shledávám jako velmi kvalitní a přínosnou, přesto bych se na základě svých postřehů zaměřila na následující. V rámci kariérového poradenství jsou služby klientkám poskytované tak, aby co nejrychleji našly zaměstnání. Je tomu tak z jednoho prostého důvodu. Ženy s trestní minulostí a s očekávanými dluhy “nemají čas ztrácet čas” mapováním svých silných a slabých stránek. Účelem kariérového poradenství v RC je co nejrychleji pomoci klientce nalézt práci. Z vlastní zkušenosti mohu zmínit, že tento důvod vychází přímo od klientek. Klientky samy zmiňují, že jim prakticky nezáleží co budou dělat, ale hlavně ať jsou zaměstnané. Ovšem najdou se i výjimky. Mezi výjimky můžeme zařadit například jednu z žen, která v rozhovoru uvedla “...hlavně vím, že bych už u pásu pracovat nechtěla.” Mé doporučení stojí na poskytování “nadstandardních aktivit” v rámci zaměstnání klientkám, které buď vůbec neví co by chtěly dělat, ale mají zájem to zjistit. Nebo pro klientky, které například pracují na DPP, či mají jen občasné brigády a chtěly by například rekvalifikační kurz, který by byl zvolen dle zájmu a silných stránek klientky. V rámci “nadstandardní aktivity” by šlo například o osobnostní testy a celkové zmapování profesního i osobního života klientky. Díky získaným poznatkům o klientce by bylo možné zaměřit se například na cílené rekvalifikační kurzy či obecně zaměstnání. Takto to zní poměrně jednoduše. Realizace by ovšem tak jednoduchá nebyla, a to hned ze dvou důvodů. V první řadě poměr klientely a poradců v RC. V rámci stráveného času v prostorách RC jsem zjistila, že momentální situace je taková, že přijímání nových klientek a klientů je velmi obtížné. Počet poradců v RC je jedním z důvodů, proč by bylo “nadstandardní aktivitu” časově i finančně náročné zrealizovat. A tím se dostávám k druhému důvodu a tím je finanční situace. Neziskový sektor je poněkud složitější a odhodlání a píle poradců bez finančních prostředků často

nestačí. Je několik zdrojů, díky kterým by RC mohlo získat finanční prostředky. Jedním z nich jsou dotace a státní rozpočty, finanční prostředky z evropských fondů na projekty, které podporují sociální rozvoj. Další možností získání financí jsou dary a sponzorství například od soukromých osob, nebo zaměstnavatelů se kterými RC spolupracuje. A v neposlední řadě, jak je možné získat finanční prostředky je vlastní aktivitou. Tím je myšleno například prodej výrobků, které s klienty mohou v rámci pořádaných akcí tvořit, nebo pronájmem prostor. Opět z vlastní zkušenosti mohu říct, že RC využívá veškeré tyto finanční zdroje. Dotace i grant byl získán na vznik posledního pilíře – bydlení. Fondy EHP a Norska přispívají na vznik projektu Bangkok Rules. Sponzorské dary od zaměstnavatelů a soukromých osob také přispívají na chod RC a dokonce RC pronajímá prostory komunitní zahrady Kotlaska. Bohužel i tak jsou zdroje omezené, a i přes granty, dotace a sponzorské dary se RC rozrůstá pomaleji, než by byla potřeba.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem Kariérové poradenství pro ženy po výkonu trestu se zabývala problematikou poskytování kariérového poradenství neziskovými organizacemi pro ženy po výkonu trestu.

Teoretická část práce se zaměřovala na rešerši odborné literatury a témata spojená s kariérovým poradenstvím a vybranou cílovou skupinou. Byly popsány oblasti vězeňství a ženských věznic, kariérové poradenství a pojmy s ním spojené a v neposlední řadě i neziskové organizace poskytující poradenské služby ženám po výkonu trestu.

Pro praktickou část této práce byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který měl umožnit detailnější vhled do práce poradců Rubikon Centra s jejich klientkami. Zároveň přiblížila pohled na to, jaký názor mají klientky na poskytované služby a na to, jak poradci s klientkami pracují a jaké metody využívají.

Rozhovor byl uskutečněn s poradkyněmi a klientkami Rubikon centra a ženami ve výkonu trestu ve věznici Světlá nad Sázavou. Pro každou skupinu byly připravené otázky, díky kterým bylo možné vyhodnotit připravené výzkumné otázky. Ty se zaměřovaly například na to, jak ženy po výkonu trestu uvažují o návratu na trh práce, zda ženy ve výkonu trestu vyhledávají pomoc od neziskových organizací, nebo jaká je náplň práce poradce RC.

Z rozhovorů plyne, že práce poradců s uvedenou cílovou skupinou je velmi kvalitní a přínosná. Poskytované služby vybrané neziskové organizace se zaměřují především na práci a dluhy. To však nejsou jediná témata, která s klientkami poradci řeší. Poradci se zaměřují i na oblasti bydlení, vztahů a dětí. Ovšem tato témata jsou řešena v rámci mapování životní situace klientky a jen v takovém případě, pokud klientka sama téma otevřít chce. I ženy ve výkonu trestu s RC spolupracovaly, a i v tomto případě byla jejich reakce na poskytované služby velmi pozitivní. Zaměstnání je pro klientky Rubikon centra i pro ženy ve výkonu trestu neodmyslitelnou součástí života a jsou si vědomy, že na základě toho, zda budou, nebo nebudou mít zaměstnání se bude odvíjet jejich životní cesta.

Na základě získaných informací a osobních postřehů bylo navrženo doporučení pro poradce RC v rámci poskytování kariérového poradenství svým klientkám. Z doporučení plyne detailnější práce s klientkami pro zmapování jejich silných a slabých stránek. Zároveň poukazuje i na důvody, které by realizaci komplikovaly.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Akademie Vězeňské služby České republiky., *Studijní opora pro pracovníky NNO*. Stráž pod Ralskem, 2022.

BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 802470708x.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava, 2008. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 244 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-138-0

DRAPELA, Victor J., Vladimír HRABAL a a kol. *Vybrané poradenské směry*.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247.

KRATOCHVÍL, V. - KUČHTA J. - KALVODOVÁ V., aj. *Trestní právo hmotné (Obecná část), II. vydání*, Brno, Masarykova Univerzita v Brně 1996, str. 256, ISBN 80-210-1301-X

LANGER, T., *Techniky skupinového poradenství*. Praha: Centrum pro vědu, Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008.

LEVINSONS, E. M. a kol. *Six approaches to the assessment of career maturity*. Journal of Counseling and Development, 76, 1998, str. 475-482.

LUZZO, D. *Gender differences in college student's career maturity and perceived barriers in career development*. Journal of Counseling and Development, 73, 319/325, 1995.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003.

NOVOTNÝ, O. – DOLENSKÝ, A. – JELÍNEK, J. aj. – *Trestní právo hmotné I. Obecná část*, Praha, Codex 1997, str. 197

NOVOTNÝ, O.; VANDUCHOVÁ, M. et al. *Trestní právo hmotné - obecná část*. 5. vyd. Praha: ASPI a.s, 2007

PATTON, W., Creed, P. A. *Development issues in Career Maturity and Career Decision Status*. The Career Development Quarterly, Vol. 49, Num. 4, 2001, str. 336-351.

SOCHŮREK, J. *Úvod do penologie*. Liberec: TECHNICKÁ UNIVERZITA. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY, 2007.

ŠÁMAL, P. – PÚRY, F. – RICZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář*. 2. vydání, Praha, C.H.Beck 1995, str. 140

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004, s. 823-825

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1731-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

DŮVODOVÁ ZPRÁVA I. Obecná část, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://1url.cz/3rX48>

EPRAVO.CZ, *Účel trestu*, 2013. [online] [vid. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>

GOJOVÁ, A. *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009, s. 198. [online]. [vid. 2023-01-19]. Dostupné z: https://projekty.osu.cz/sockur/dok/publikace/gojova_a-sbornik_st_textu.pdf

HÁJEK, M., Havigerová, J. M., *Výzkumný rozhovor*, 2017. [online] [vid. 2023-02-10]. Dostupné z: [https://is.muni.cz/el/1421/podzim2017/PS_BA016/um/----Interview - prezentace pro studenty a zadani semestrove prace.pptx.pdf](https://is.muni.cz/el/1421/podzim2017/PS_BA016/um/----Interview_-_prezentace_pro_studentsy_a_zadani_semestrove_prace.pptx.pdf)

Individuální poradenství: Metodika vztahového poradenství, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://metodikavp.webnode.cz/jedinec/>

INFO@AION.CZ, AION CS-, [b.r.]. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. *Zákony pro lidi* [online] [vid. 2023-02-21]. Dostupné

z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

Iurium Wiki, *Trest odnětí svobody*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-19]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Trest_odn%C4%9Bt%C3%AD_svobody

JANATOVÁ, I., Krylová, I., 2009. Vazební psycholožka: Ve vězení vidíme spíše sebelítost. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vazebni-psycholozka-ve-vezeni-vidime-spise-sebelitost.A090206_104449_psychologie_bad

LUCIE, Mäsiárová a Bauer JAROSLAV, *Vězeňská služba České republiky, Statistická ročenka*, 2021. [online]. [vid. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

Mezinárodní vězeňské společenství z.s., *Příprava na propuštění*, [b.r.]. [online]. [vid. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://mvs.cz/priprava-na-propusteni/>

MŠMT ČR, *Kariérové poradenství*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-04]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/karierove-poradenstvi>

MVS., *Mezinárodní vězeňské společenství z.s.*, 2023 [online] [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://mvs.cz/>

Národní centrum pro rodinu, [b.r.]. [online]. [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.rodiny.cz/narodni-centrum-pro-rodinu/>

NCDA., *Untitled*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-25]. Dostupné z: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HtECrIpl65kJ:https://www.ncda.org/aws/NCDA/asset_manager/get_file/3395%3Fver%3D738700&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

NSP.CZ, *Strážný vězeňské stráže*, [b.r.]. [online] [vid. 2022-09-26]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/strazny-vezenske-straze>

Poradenství, [b.r.]. [online] [vid. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/poradenstvi-hk>

RUBIKON Centrum, z. ú. - nezisková organizace. *RUBIKON Centrum, z. ú. - nezisková organizace*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-02-18]. Dostupné

z: <https://www.rubikoncentrum.cz/>

S.R.O, SIMPLO, *Organizační jednotky | Vězeňská služba České republiky | Vězeňská služba České republiky*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky>

S.R.O, SIMPLO, *Spolupráce s nevládními organizacemi | Vězeňská služba České republiky | Vězeňská služba České republiky*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/spoluprace-s-neziskovymi-a-dalsimi-organizacemi>

S.R.O, SIMPLO, *Výkon trestu pro odsouzené ženy | Vězeňská služba České republiky | Vězeňská služba České republiky*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-praha-ruzyne/sekce/vykon-trestu-pro-odsouzene-zeny>

S.R.O, SIMPLO, *Základní informace | Vězeňská služba České republiky | Vězeňská služba České republiky*, [b.r.]. [online] [vid. 2022-09-26]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>

S.R.O, SIMPLO, *Zaměstnávání odsouzených | Vězeňská služba České republiky | Vězeňská služba České republiky*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-belusice/sekce/zamestnavani-odsouzenych>

SAITZOVÁ, Hana, 2022. *Věznice pro ženy ve Velkých Přílepech funguje už deset let - Svět práva. Advokátní deník* [online]. [vid. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/19/ve-velkych-prilepech-vznikla-pred-desti-lety-veznice-pro-zeny/>

Sociální práce, 2015. *Problematika zaměstnávání osob s trestní minulostí aneb „Máte záznam? Máte smůlu.“ Sociální práce* [online]. [vid. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/online-clanky/problematika-zamestnavani-osob-s-trestni-minulosti-aneb-mate-zaznam-mate-smulu/>

SOVZ, *Podpora zaměstnávání osob s trestní minulostí*, [b.r.]. [online]. [vid. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.sovz.cz/temata/podpora-zamestnavani-osob-s-trestni-minulosti/>

Trestní zákoník – 40/2009 Sb., Část 1 – Obecná část, [b.r.]. | [Zakony.centrum.cz](http://zakony.centrum.cz) [online] [vid. 2022-10-11]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-1>

VLČKOVÁ, K., *Metody empirického výzkumu strategií učení*. 2006. [online] [vid. 2023-02-10]. Dostupné z: https://capv.cz/wp-content/uploads/2020/06/5_vlckova.pdf

VOLONTÉ CZECH, *Naše projekty*, [b.r.]. [online] [vid. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.volonte.cz/projekty>

VOLONTÉ CZECH, *O nás.*, [b.r.]. [online] [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.volonte.cz/volonte>

WICHOVÁ, Jitka, *Počet vězňů klesá, české věznice i tak praskají ve švech | Statistika&My*, [b.r.]. [online]. [vid. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2020/09/29/pocet-veznu-klesa-ceske-veznice-i-tak-praskaji-ve-svech>

Yellowribbon – *Uteč předsudkům!*, 2023 [online]. [vid. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://yellowribbon.cz/>

Zákony pro lidi, INFO@AION.CZ, AION CS, 555/1992 Sb. Zákon o Vězeňské a justiční strážci České republiky, [b.r.]. [online] [vid. 2022-09-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

Zákony pro lidi, INFO@AION.CZ, AION CS, 345/1999 Sb. *Vyhláška, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody*, [b.r.]. [online] [vid. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-345>

Ženy a vězení, *O projektu Bangkok Rules*, [b.r.]. [online]. [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.zenyavezeni.cz/o-projektu/>

SEZNAM ZKRATEK

VS – Vězeňská služba

ČR – Česká republika

RC – Rubikon Centrum

ŠVS – Školské vzdělávací středisko

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 – Otázky pro ženy po výkonu trestu.....	str. I
Příloha č. 2 - Otázky pro ženy ve výkonu trestu.....	str. II
Příloha č. 3 - Otázky pro poradce RC.....	str. III

Příloha č.1 – Otázky pro ženy po výkonu trestu

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Jak ženy po výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?

Jaké překážky při vstupu na trh práce nejčastěji řeší?

Vyhledávají ženy po VTOS pomoc u neziskových organizací v rámci návratu na trh práce a jak jsou s poskytovanými službami spokojeny?

Kolik je Vám let?

Kolikrát jste byla ve výkonu trestu?

Jak dlouho jste po výkonu trestu?

Máte děti?

Byla jste před nástupem do výkonu trestu zaměstnaná?

Co vám práce, kterou jste vykonávala dříve dala?

Vnímala jste potřebu být po propuštění zaměstnaná?

Byla jste pracovníčně zařazena ve výkonu trestu?

Je něco, co Vám tato pracovní zkušenost dala?

Co pro Vás znamená „být zaměstnaná“?

Měla jste domluvené zaměstnání, do kterého nastoupíte po propuštění?

Jaké byly Vaše první kroky k tomu, abyste si našla zaměstnání?

Jste momentálně zaměstnaná?

Vnímala jste nějakých překážek, při nástupu do zaměstnání?

Je nějaká, která pro Vás byla opravdu nejtěžší?

V průběhu hledání práce, pomáhal Vám někdo s hledáním zaměstnání?

Využíváte služeb některých z neziskových organizací? –

Jaké neziskové organizace využíváte?

S čím Vám neziskové organizace pomáhají?

Jak vnímáte pomoc neziskové organizace, jsou poskytované služby dostačující nebo spíše ne?

Všimáte si na sobě nějaké změny od doby, co spolupracujete s neziskovou organizací?

Doporučila byste služby neziskové organizace i jiným ženám?

Příloha č. 2 - Otázky pro ženy ve výkonu trestu

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Jak ženy ve výkonu trestu uvažují o svém návratu na trh práce a jejich dalším pracovním uplatněním?

Co ženám ve výkonu trestu přináší možnost být během výkonu trestu pracovně zařazená?

Vyhledávají ženy ve VTOS pomoc u neziskových organizací v rámci návratu na trh práce?

Jak moc jsou ženy ve výkonu se službami neziskových organizací spokojeny?

Kolik je Vám let?

Kolikrát jste byla ve výkonu trestu?

Zbývá vám do propuštění méně jak 1 rok?

Máte děti a jak případně řešíte jejich péči?

Byla jste před nástupem do výkonu trestu zaměstnaná?

Co vám práce, kterou jste vykonávala dříve dala?

Vnímáte potřebu být v budoucnu zaměstnaná?

Jste ve výkonu trestu pracovně zařazena?

Co pro vás znamená být zaměstnaná?

Řešíte budoucí zaměstnání?

Pomáhá vám někdo s hledáním řešením zaměstnání?

Přemýšlela jste o spolupráci s neziskovou organizací Rubikon Centrum?

Jak vnímáte pomoc neziskové organizace?

Co vám pomoc neziskové organizace přináší/ co vám dává?

Doporučila byste služby neziskové organizace i jiným ženám ve VTOS a proč?

Budete chtít s neziskovou organizací spolupracovat i po propuštění?

Řešíte s neziskovou organizací zaměstnání?

S jakými neziskovými organizacemi zaměstnání řešíte a jak?

Příloha č. 3 - Otázky pro poradce RC

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Jaká je náplň práce poradců pracujících s jejich cílovou skupinou?

Jaká nejčastější témata poradci řeší s ženami ve i po výkonu trestu?

Jak poradci RC poskytují poradenství pro svou cílovou skupinu?

Ve kterých oblastech se poradci zaměřují pouze na ženy?

Jak poradci svou práci s klientkami vnímají?

Jak dlouho pracujete v RC?

Na jaké pozici v RC jste?

Jak jste se k této práci dostal/a?

Kdo jsou vaši klienti a je pro ně něco typické?

Jaké jsou hlavní úkoly poradce RC?

Máte nějaké vyloženě rutinní úkoly?

Jak byste popsal/a svůj (běžný) den v práci?

V jakých oblastech RC poskytuje odborné poradenství?

S jakými tématy k vám klienti chodí?

Označil/a byste nějaká témata za ty nejčastější?

Jakým způsobem s klienty řešíte potřebná témata?

Jsou témata, která řešíte jen se ženami ať už ve výkonu či po?

Máte nějaké témata vy jako RC, která řešíte pouze se ženami?

Máte nějaké metody, které využíváte jen pro klientky ve i po výkonu?

Máte nějaké speciální metody pro poskytnutí pomoci v rámci „nového“ vstupu na trh práce?

Můžete metody aplikovat/ využít u všech svých klientů?

Může poradce RC poskytovat i skupinové poradenství?

Dělíte v některých případech své klienty na muže a ženy?

Jsou témata, která řeší jen ženy ať už ve výkonu či po?

Co bylo to hlavní, co vás přesvědčilo v RC pracovat?

Co Vás v této práci naplňuje?

Co pro vás znamená práce v RC?

Co Vás motivuje k práci?

Jaké jsou z Vašeho pohled největší přínosy vaší práce?

Jak relaxujete, kde berete síly pro práci s dalšími klienty?

Máte nějaké své nápady nebo doporučení pro práci s klientkami?